

Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker de av regeringen föreslagna anslagen och bemyndigandena för budgetåret 2002 inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling. Likaså tillstyrks förslaget angående användningen av anslaget Allmänna regionalpolitiska åtgärder. Samtliga motioner som tar upp anslagsfrågor avstyrks av utskottet. Företrädare i utskottet för Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet deltar inte i beslutet om anslag. De erinrar i särskilda yttranden om de budgetförslag som framlagts av respektive parti. I förhållande till regeringens förslag för utgiftsområdet ville Moderata samlingspartiet minska utgiftsramen med 690 miljoner kronor, Kristdemokraterna med 790 miljoner kronor och Folkpartiet med 750 miljoner kronor. Centerpartiet ville höja utgiftsramen med 138 miljoner kronor.

Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag i budgetpropositionen om upphävande av lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter. Skälet härtill är EG-kommissionens beslut om att stödformen inte längre får tillämpas då den inte är förenlig med EG:s statsstödsregler.

Utskottet behandlar i betänkandet även frågor om EG:s struktur- och regionalpolitik. När det gäller de motionsyrkanden som bl.a. rör förskottsutbetalningar till EG-projekt, regelverket för företagsstöd och den regionala indelningen för statistikredovisning har utskottet inte funnit skäl att vidta några åtgärder.

Med anledning av inkomna motioner behandlar utskottet dessutom frågan om EG:s framtida regionalpolitik. Enligt utskottsmajoriteten (m, kd, c, fp, mp) är det viktigt att en reform av EG:s regionalpolitik kommer till stånd inför nästa programperiod trots att det finns ett motstånd mot detta. Reformen måste bl.a. innebära att regionalpolitikens inriktning ändras och att dess omfattning minskas. Det innebär att regionalstödet till de nuvarande medlemsländerna måste reduceras till förmån för kandidatländerna. I de fall EU ekonomiskt skall stödja olika regioner bör det vara frågan om regioner som ligger väsentligt under genomsnittet i unionen vad gäller levnadsstandard och medelinkomst. Vidare påpekas att gemenskapens regionalpolitik i en större utsträckning än för närvarande måste vara koncentrerad till tydliga mål.

I en reservation (s, v) sägs att EG:s framtida regionalpolitik förvisso är i behov av reformer, men att det i dagsläget är för tidigt att ta ställning till detaljfrågor om utformningen av den framtida politiken. Reservanterna framhåller i sammanhanget vikten av att föra en dialog om hur EG:s framtida struktur- och regionalpolitik skall vara utformad.

I den regionalpolitiska propositionen aviserar regeringen sin avsikt att genomföra en översyn av Glesbygdsverkets framtida roll. Riksdagens revisorer har inkommit med ett förslag till riksdagen som innebär en precisering av inriktningen för regeringens aviserade översyn. Utskottet är positivt till en översyn av Glesbygdsverket och menar att revisorernas granskning av Glesbygdsverket påvisat att en sådan är angelägen. Då regeringen i den regionalpolitiska propositionen meddelat att den efter en översyn har för avsikt att återkomma till riksdagen med förslag till hur Glesbygdsverkets verksamhet bör förändras finner utskottet inte skäl att närmare precisera inriktningen för denna översyn. Utskottet avstyrker därför Riksdagens revisorers förslag samt de i detta sammanhang aktuella motionsyrkandena.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag i den regionalpolitiska propositionen om att avskaffa de regionalpolitiska stödformerna lån till privata regionala investmentbolag respektive småföretagsstöd. Regeringens förslag ligger enligt utskottets mening i linje med den regionalpolitiska utredningens slutsatser. I en reservation (c) sägs att motiven till regeringens förslag om att avskaffa stödformen småföretagsstöd inte är tillfredsställande. Det påpekas att det faktum att småföretagsstöd endast används i begränsad omfattning och att det även begagnas utanför de nationella stödområdena visar att risken för att stödformen skall snedvrida konkurrensen är marginell. Reservanten menar därför att småföretagsstödet inte bör avvecklas i detta sammanhang.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	6
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning	8
Utskottets överväganden	9
Inledning	9
Regeringens resultatredovisning	9
EG:s struktur- och regionalpolitik	11
Inledning	12
Propositionen.....	12
EG:s strukturfonder perioden 1995–1999	12
EG:s strukturfonder perioden 2000–2006	13
Revision av EU-medel.....	14
Motionerna	15
Vissa kompletterande uppgifter.....	16
EG:s framtida sammanhållningspolitik	16
Förskottsutbetalningar i samband med EG-projekt	18
Upprepade företagsstöd.....	18
Nomenklaturen för statistiska territoriella enheter (NUTS)	19
Utskottets ställningstagande	19
Inledning	19
Allmänt om EG:s nuvarande struktur- och regionalpolitik.....	19
EG:s framtida regionalpolitik.....	20
Myndighetsfrågor inom det regionalpolitiska området	21
Propositionen.....	22
Motionerna	22
Förslag från Riksdagens revisorer	22
Remissyttranden	24
Vissa kompletterande uppgifter.....	25
Utskottets ställningstagande	25
Avskaffande av vissa stödformer inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling	27
Avskaffande av lån till privata regionala investmentbolag.....	27
Propositionen.....	28
Vissa kompletterande uppgifter.....	28
Utskottets ställningstagande	28
Avskaffande av småföretagsstöd.....	29
Propositionen.....	29
Motionen	29
Vissa kompletterande uppgifter.....	29
Utskottets ställningstagande	30

Upphävande av lag om nedsättning av socialavgifter	31
Propositionen	31
Vissa kompletterande uppgifter	31
Utskottets ställningstagande	32
Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling	32
Inledning	32
Allmänna regionalpolitiska åtgärder (33:1)	33
Propositionen	33
Motionerna	34
Vissa kompletterande uppgifter	35
Landsbygdslån (33:2)	36
Propositionen	36
Avsättning för kreditgarantier inom regionalpolitiken (33:3)	36
Propositionen	36
Vissa kompletterande uppgifter	37
Transportbidrag (33:4)	37
Propositionen	37
Motionen	38
Vissa kompletterande uppgifter	38
Glesbygdsverket (33:5)	38
Propositionen	38
Vissa kompletterande uppgifter	39
Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006 (33:6)	39
Propositionen	39
Särskilda regionala utvecklingsprogram (33:7)	39
Propositionen	39
Motionerna	40
Vissa kompletterande uppgifter	40
IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m. (37:1)	41
Propositionen	41
Motionerna	42
Utskottets ställningstagande	42
Reservationer	44
1. EG:s framtida regionalpolitik (s, v)	44
2. Avskaffande av småföretagsstöd (c)	45
Särskilda yttranden	47
1. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling (m)	47
2. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling (kd)	48
3. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling (c)	50

4. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling (fp).....	51
Bilagor	
1. Förteckning över behandlade förslag	52
2. Regeringens lagförslag.....	56
3. Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2002 inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling.....	57

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Allmänt om EG:s nuvarande struktur- och regionalpolitik

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:N290, 2001/02:N297, 2001/02:N348 och 2001/02:N357.

2. EG:s framtida regionalpolitik

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:K426 yrkande 22, 2001/02:U301 yrkande 39, 2001/02:U303 yrkandena 8 och 9, 2001/02:N25 yrkande 14 och 2001/02:N262 yrkande 18.

Reservation 1 (s, v)

3. Myndighetsfrågor inom det regionalpolitiska området

Riksdagen avslår Riksdagens revisorers förslag 2001/02:RR4 och motionerna 2001/02:N223 yrkande 1, 2001/02:N230 yrkande 4, 2001/02:N277 och 2001/02:N325 yrkande 3.

4. Avskaffande av lån till privata regionala investmentbolag

Riksdagen godkänner regeringens förslag om avskaffande av stödformen lån till privata regionala investmentbolag. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:4 punkt 1.7.

5. Avskaffande av småföretagsstöd

Riksdagen godkänner regeringens förslag om avskaffande av stödformen småföretagsstöd. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:4 punkt 1.8 och avslår motion 2001/02:N27 yrkande 26.

Reservation 2 (c)

6. Upphävande av lag om nedsättning av socialavgifter

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om upphävande av lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 19 punkt 1.

7. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

a) Riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002, i fråga om ramanslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder, göra ekonomiska åtaganden som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 3 200 000 000 kr under åren 2003–2010. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 19 punkt 2.

b) Riksdagen godkänner regeringens förslag om användningen av anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 19 punkt 3.

c) Riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002, i fråga om ramanslaget 33:6 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006, göra ekonomiska åtaganden som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 4 000 000 000 kr under åren 2003–2008. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 19 punkt 4.

d) Riksdagen godkänner regeringens förslag om användningen av anslaget 33:7 Särskilda regionala utvecklingsprogram. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 19 punkt 5.

e) Riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002, i fråga om ramanslaget 37:1 IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m. göra ekonomiska åtaganden som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 700 000 000 kr under åren 2003 och 2004. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 19 punkt 6.

f) Riksdagen anvisar för budgetåret 2002 anslagen under utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling enligt regeringens förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 19 punkt 7.

g) Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Fi294 yrkande 20 i denna del, 2001/02:N27 yrkande 46, 2001/02:N262 yrkande 20, 2001/02:N295, 2001/02:N303, 2001/02:N335, 2001/02:N350 yrkandena 1 och 2 och 2001/02:N372 yrkandena 2, 3, 4 och 10.

Stockholm den 27 november 2001

På näringsutskottets vägnar

Per Westerberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Westerberg (m)*, Barbro Andersson Öhrn (s), Reynoldh Furustrand (s), Sylvia Lindgren (s), Lennart Beijer (v), Göran Hägglund (kd)*, Karin Falkmer (m)*, Nils-Göran Holmqvist (s), Ola Karlsson (m)*, Marie Granlund (s), Karl Gustav Abramsson (s), Ola Sundell (m)*, Ingegerd Saarinen (mp), Åke Sandström (c)*, Lennart Värmbj (v), Harald Bergström (kd)* och Yvonne Ångström (fp)*.

*Har avstått från att delta i beslutet under punkt 7.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas

dels proposition 2001/02:1 (budgetpropositionen) såvitt gäller utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling,

dels proposition 2001/02:4 om en politik för tillväxt och livskraft i hela landet såvitt gäller förslagen om avskaffande av lån till privata regionala investmentbolag respektive småföretagsstöd,

dels Riksdagens revisorers förslag 2001/02:RR4 angående Glesbygdsverkets roll i regionalpolitiken,

dels två motioner som väckts med anledning av proposition 2001/02:4,

dels 18 motioner från allmänna motionstiden.

Förslagen i propositionerna och i motionerna samt Riksdagens revisorers förslag återges i bilaga 1. Ett lagförslag som framläggs i budgetpropositionen framgår av bilaga 2. Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2002 inom utgiftsområde 19 redovisas i bilaga 3.

Upplysningar i ärendet har inför utskottet lämnats av företrädare för Verket för näringslivsutveckling (NUTEK), Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Företagarnas Riksorganisation och Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

Utskottets överväganden

Inledning

Den 27 september 2001 överlämnade regeringen sin proposition om en politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4) till riksdagen. (Propositionen benämns fortsättningsvis som den regionalpolitiska propositionen). I denna presenterar regeringen bl.a. ett nytt politikområde för regionalpolitiken samt nya mål och strategier för politiken. De förslag som framläggs i propositionen och berör utskottets ansvarsområde behandlas i huvudsak av utskottet i betänkande 2001/02:NU4 som framläggs samtidigt som föreliggande betänkande.

I detta betänkande behandlas frågor med anknytning till utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling i budgetpropositionen (prop. 2001/02:1). Därtill behandlas regeringens förslag om avskaffande av stödformerna lån till privata regionala investmentbolag respektive småföretagsstöd, som framläggs i den regionalpolitiska propositionen. I samband med myndighetsfrågor behandlas även förslag från Riksdagens revisorer (2001/02:RR4) angående Glesbygdsverket. Även regionalpolitiska frågor med anknytning till Europeiska unionen (EU) behandlas i betänkandet. Därjämte behandlas 20 motioner som väckts under allmänna motionstiden eller med anledning av regeringens proposition 2001/02:4. Inga motioner har väckts med anledning av Riksdagens revisorers förslag.

Utgångspunkten för detta betänkande är att ramen för utgiftsområde 19 är fastställd för år 2002. Riksdagen fattade den 21 november 2001 beslut om fördelningen av utgifterna för budgetåret 2002 på utgiftsområden med finansutskottets förslag som underlag (prop. 2001/02:1, bet. 2001/02:FiU1). Genom beslutet är ramarna för statsbudgetens utgiftsområden fastlagda.

Betänkandet disponeras enligt följande. Efter en redogörelse för vissa resultatuppföljningsfrågor följer en kort redovisning av EG:s struktur- och regionalpolitik inklusive motioner på området. Därefter behandlar utskottet myndighetsfrågor inom det regionalpolitiska området, inklusive Riksdagens revisorers förslag angående Glesbygdsverket. Vidare behandlas regeringens förslag om avskaffande av stödformerna lån till privata regionala investmentbolag respektive småföretagsstöd, samt regeringens förslag om upphävande av lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter. Slutligen behandlas anslagen inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling.

Regeringens resultatredovisning

I budgetpropositionen (utg.omr. 19 s. 28) lämnas en resultatbedömning för i första hand år 2000. Resultatbedömningen omfattar det som vanligen benämns den ”lilla” regionalpolitiken, dvs. den verksamhet som bedrivs med

anslag inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling förutom anslaget (37:1) IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m. Regeringen framhåller emellertid att åtgärder inom andra politikområden är av större betydelse för möjligheterna att uppnå de regionalpolitiska målen.

De nuvarande målen för regionalpolitiken är att den skall skapa förutsättningar för hållbar ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet, så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket. Med regionalpolitiska åtgärder menas dels åtgärder inom politikområdet Regionalpolitik, dels åtgärder inom andra politikområden som vidtas i övervägande regionalpolitiskt syfte. Dessa åtgärder återfinns främst inom politikområdena IT, tele och post, Landsbygdspolitik, Näringspolitik, Transportpolitik, Utbildningspolitik, Forskningspolitik och Arbetsmarknadspolitik. En annan viktig åtgärd är det statliga bidrags- och utjämningssystemet i kommunsektorn. Regionalpolitiken är främst inriktad på att främja utvecklingen i regionalpolitiskt prioriterade områden, dvs. de nationella stödområdena A och B, områdena för EG:s strukturfonders mål 1 och 2 samt gles- och landsbygdsområden i hela landet.

Målet för den lilla regionalpolitiken är att verksamheten främst skall underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas så att det bidrar till att uppfylla målen för regionalpolitiken.

Enligt regeringen är den långsiktiga regionala problembilden förhållandevis oförändrad så till vida att det är samma områden som under lång tid har haft den mest ogynnsamma utvecklingen. Skillnaderna mellan olika delar av landet har även ökat under de senaste åren.

Den resultatbedömning som lämnas av regeringen för de selektiva regionalpolitiska företagsstöden och den regionala projektverksamheten avser beviljade stöd under år 2000. Det är enligt regeringen ännu inte möjligt att redovisa utbetalade medel för dessa beslut. Resultatbedömningen av de generella stöden (nedsatta socialavgifter och transportbidrag) avser utbetalda medel år 2000. Resultatbedömningen av strukturfondsprojekten redovisas samlat för programperioden 1995–1999 och avser beviljade bidrag.

Enligt regeringens redovisning i budgetpropositionen har under år 2000 beslut för 1 450 miljoner kronor fattats för regional projektverksamhet, medfinansiering av strukturfondsprogram och selektiva regionalpolitiska företagsstöd. För de selektiva regionalpolitiska företagsstöden i form av regionala utvecklingsbidrag, landsbygdsstöd, småföretagsstöd och sysselsättningsbidrag har år 2000 beslut om totalt 949 miljoner kronor tagits i samband med investeringar. Enligt Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) beräknas detta bidra till ca 8 430 nya arbetstillfällen inom främst de regionalpolitiskt prioriterade områdena. Den beräknade genomsnittliga subventionen per arbetstillfälle uppgår till ca 110 000 kr. Investeringar om drygt 3 000 miljoner kronor beräknas delfinansieras med de selektiva företagsstöden (exkl. sysselsättningsbidrag).

Enligt gällande regelverk skall minst 40 % av de arbetstillfällen som tillkommer till följd av de selektiva regionalpolitiska stöden förbehållas varadera könet. Enligt regeringens resultatbedömning beräknas detta villkor uppfyllas

beträffande regionala utvecklingsbidrag och landsbygdsstöd, där 43 respektive 40 % av de nya arbetstillfällena beräknas tillfalla kvinnor. Detta villkor beräknas dock inte uppfyllas beträffande småföretagsstödet där motsvarande siffra uppgår till 35 %.

Kostnaden för de generella företagsstöden år 2000 uppgick till 390 miljoner kronor. Av dessa avsåg ca 321 miljoner kronor utbetalda transportbidrag medan resterande ca 69 miljoner kronor avsåg nedsatta socialavgifter. Enligt regeringens bedömning har de generella stöden bidragit till att på olika sätt kompensera företagen i de regionalpolitiskt prioriterade områdena för bl.a. långa transporter och merkostnader på grund av det geografiska läget. Sysselsättningen bedöms därför i högre utsträckning ha kunnat upprätthållas i dessa företag än vad som annars skulle ha varit möjligt.

Stöd till kommersiell service har under år 2000 beviljats för ca 26 miljoner kronor och har enligt regeringen bidragit till att upprätthålla servicenivån i gles- och landsbygd. Såddfinansiering har under år 2000 beviljats för ca 500 000 kr till små och medelstora företag. Stödet förväntas ha betydelse för tekniskbaserade företag i tidiga utvecklingsfaser.

I budgetpropositionen (s. 37) redovisas att Riksrevisionsverket i sin årliga rapport till regeringen inte framfört några iakttagelser av större vikt beträffande Glesbygdsverket och Statens institut för regionalforskning.

I den regionalpolitiska propositionen presenterar regeringen ett nytt politikområde. Regeringen föreslår att politikområdet regionalpolitik och delområdet regional näringspolitik inom näringspolitiken slås samman och bildar det nya politikområdet regional utvecklingspolitik. Målet för den nya politiken föreslås vara väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god service i alla delar av landet.

Med anledning av dessa förslag om bl.a. nya mål för politikområdet avstår utskottet från att närmare behandla regeringens resultatredovisning för år 2000. Regeringens förslag om nytt mål för politikområdet behandlas av utskottet i betänkande 2001/02:NU4.

EG:s struktur- och regionalpolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med bifall till aktuella motioner i ett uttalande till regeringen plädera för att en reform av EG:s regionalpolitik inför nästa programperiod kommer till stånd. *Jämför reservation 1 (s, v).*

Övriga motionsyrkanden om EG:s nuvarande struktur- och regionalpolitik bör avslås av riksdagen med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete.

Inledning

År 1999 beslutades om den senaste reformen av EG:s struktur- och regionalpolitik. De tidigare sju målen för politiken minskades till tre och antalet gemenskapsinitiativ skars ner från tretton till fyra. Inför programperioden 2000–2006 ändrades även organisationen av strukturfondsprogrammen. Enligt rådets förordning (EG/1260/1999) skall det för varje program utses en förvaltningsmyndighet och en utbetalande myndighet. Dessa båda funktioner kan emellertid enligt förordningen fullgöras inom en och samma myndighet. Sverige valde att utse en av länsstyrelserna i respektive mål 1- och mål 2-områdena till både förvaltnings- och utbetalande myndighet.

Propositionen

I budgetpropositionen (s. 37) lämnar regeringen under politikområde Regionalpolitik en redovisning av EG:s strukturfonder för programperioden 1995–1999. Även en redogörelse för innevarande programperiod (åren 2000–2006) lämnas av regeringen (s. 21).

Regeringen informerar även årligen riksdagen om hur den agerat med anledning av Europeiska revisionsrättens rapporter. Denna redovisning lämnas vanligen till riksdagen i den ekonomiska vårpropositionen, men på grund av de extra uppgifterna under ordförandeskapet presenteras den i år i stället i budgetpropositionen (vol. 1, s. 243).

EG:s strukturfonder perioden 1995–1999

Sverige omfattas sedan år 1995 av EG:s gemensamma regional- och strukturpolitik. För perioden 1995–1999 har Sverige sammanlagt tillförts ca 13 miljarder kronor (1,42 miljarder euro) från EG:s olika strukturfonder. Dessa medel användes för regionalpolitiska åtgärder i vissa regioner inom målen 2, 5b och 6, för arbetsmarknadspolitiska åtgärder inom målen 3 och 4, för vissa åtgärder inom jordbruks- och fiskerisektorn inom mål 5a samt för gemenskapsinitiativ och pilotprojekt. År 1999 var det sista året under vilket beslut om bidrag till projekt kunde fattas. Slutredovisningen av programmen till EG-kommissionen skall ske senast under år 2002.

Den nationella offentliga medfinansieringen för beslutade projekt uppgår enligt budgetpropositionen till 18,4 miljarder kronor för programperioden. Strukturfondsfinansieringen uppgår till 12,8 miljarder kronor och privat finansiering till 12 miljarder kronor. Beloppen för utbetalningar är emellertid lägre än enligt besluten, eftersom projekten slutförts till lägre kostnader. Till och med april 2001 har 89 % av medlen för hela programperioden betalats ut från de olika strukturfonderna till enskilda projekt. Den prognos som regeringen lämnar i budgetpropositionen är att 97 % av strukturfondsmedlen kommer att vara utbetalda vid utgången av år 2001. Utbetalda medel för mål 2, 5b och 6 uppgick till och med april 2001 till 85, 79 respektive 84 % av den beslutade ramen. För gemenskapsinitiativet Interreg II var motsvarande siffra 76 %.

Den bedömning som regeringen lämnar i budgetpropositionen är att genomförandet av de geografiskt avgränsade strukturfondsprogrammen – mål 2, 5b och 6 samt vissa av gemenskapsinitiativen, efter vissa initiala problem, har utvecklats väl. För dessa program har i princip samtliga medel in-tecknats. En stor del av utbetalningarna har dock skjutits upp till slutet av programperioden och även till de följande åren.

EG:s strukturfonder perioden 2000–2006

Under utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling finns anslag uppförda för Europeiska regionala utvecklingsfonden (regionalfonden). Regionalfonden delfinansierar mål 1 och 2 samt gemenskapsinitiativen Interreg III och Urban.

Mål 1 avser att stödja de regioner som släpar efter i utvecklingen. Sverige är indelat i två programområden, Norra Norrland och Södra skogslänsregionen. Insatser inom programmen innefattar näringslivsutveckling, livslångt lärande, landsbygdsutveckling, utveckling av infrastruktur och särskilda insatser för samerna. Programmen startade under år 2000 och genomförandet pågår genom beslut om enskilda projekt av strukturfondsdelegationerna för respektive målområde. Ansvarig för genomförandet och därmed förvaltningsmyndighet och utbetalande myndighet är Länsstyrelsen i Norrbottens län för Norra Norrland och Länsstyrelsen i Jämtlands län för Södra skogslänsregionen.

Mål 2 avser områden som genomgår ekonomisk och social omställning inom industri- och tjänstesektorn, landsbygdsområden på tillbakagång, stadsområden med problem samt krisdrabbade områden som är beroende av fiske. Sverige är indelat i fyra programområden: Mål 2 Norra, Mål 2 Västra, Mål 2 Södra och Mål 2 Öarna. Programmen godkändes i december 2000 varefter genomförandet startade och beslut kunde fattas om enskilda projekt av strukturfondsdelegationerna för respektive målprogram. Den huvudsakliga inriktningen i mål 2-programmen är att skapa goda förutsättningar för ekonomisk tillväxt samt överföring av kunskap från högskolor och universitet till näringslivet. Förvaltningsmyndigheter för mål 2 Norra är Länsstyrelsen i Gävleborgs län, för mål 2 Västra Länsstyrelsen i Örebro län samt för mål 2 Södra och mål 2 Öarna Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Enligt regeringen har intresset för att söka bidrag från mål 1- och mål 2-programmen varit mycket stort.

Det övergripande målet för gemenskapsinitiativet Interreg är att stärka samarbetet över nationsgränserna. Interreg omfattar Interreg III A, Interreg III B och Interreg III C. Programdokument har utarbetats för alla Interreg III A- och III B-program, totalt åtta stycken, och dessa överlämnades till EG-kommissionen under år 2000. De program som hittills godkänts av kommissionen är Sverige-Norge, Kvarken-Mittskandia, Skärgården och Östersjön. Interregprogrammen Öresund, Nord, Nordsjön och Norra Periferin har ännu inte godkänts av kommissionen. För Interregprogrammen III A Kvarken-Mittskandia respektive Sverige-Norge är Sverige huvudansvarig. Förvalt-

ningsmyndigheterna är lokaliserade till länsstyrelserna i Västerbottens respektive Jämtlands län. Avtal om genomförande, uppföljning och kontroll av programmen har utarbetats mellan regionala organ i respektive länder. För Interreg III C har kommissionen lämnat riktlinjer för programskrivande och genomförande.

Gemenskapsinitiativet Urban II avser ekonomisk och social förnyelse av städer och förorter som befinner sig på tillbakagång genom att främja en hållbar stadsutveckling. Ett programförslag för Urban II, som i Sverige skall genomföras i Göteborg, lämnades av regeringen i november 2000 till kommissionen. Förhandlingar om programmets godkännande påbörjas under hösten 2001.

Revision av EU-medel

Europeiska revisionsrätten svarar för den externa revisionen inom EU och presenterar i november varje år en rapport i vilken rätten redovisar sina iakttagelser från sin granskning av hur EU-budgeten genomförs. Revisionsrättens granskningar rörande effektivitet och måluppfyllelse gällande användning av EU-medel redovisas främst i särskilda rapporter. Revisionsrättens årsrapport för år 1999 publicerades i Europeiska gemenskapens officiella tidning (2000/C342/01).

Enligt den redogörelse som lämnas av regeringen i budgetpropositionen (vol. 1, s. 243) påpekar revisionsrätten i revisionsförklaringen liknande problem med gemenskapens årsredovisning som under tidigare år. Svagheter i bokföringssystemen och förfaranden innebär att den information som läggs fram i vissa fall är felaktig eller ofullständig, vilket ger upphov till en väsentlig förekomst av fel. Därtill har brister i handläggning och kontroll uppdragats av revisionsrätten. Som tidigare år synes problemen vara störst inom strukturfundsområdet.

Beträffande strukturåtgärder anser revisionsrätten att nivån på konstaterade fel fortfarande är för hög och att nästan samtliga fel återfinns på stödmottagarnivå. De mest betydande av de väsentliga fel som revisionsrätten redovisat i rapporten för år 1999 är enligt redogörelsen i budgetpropositionen rapporteringen av ej stödberättigade utgifter, för högt deklarerade utgifter, ej tillräckligt med verifierade underlag, ej tillämpning av offentlig upphandling, felaktiga beräkningar och otillåtna avdrag.

Regeringen framhåller att i Sverige är en effektiv och korrekt användning av gemenskapsmedlen en prioriterad fråga. I Sverige är det de fondansvariga myndigheterna Arbetsmarknadsstyrelsen, NUTEK, Jordbruksverket, Fiskeriverket och fem länsstyrelser som ansvarat för att utbetalningarna följt gemenskapsreglerna. Regeringen påpekar att myndigheterna fortlöpande har arbetat för att förbättra kvaliteten på handläggningen av stöden genom utbildningar, informationsinsatser och checklistor m.m. för handläggare inom genomförandeorganisationen.

Enligt regeringen har det faktum att Sverige normalt inte betalat ut stöd till projektanordnare i förskott, utan i stället mot redovisade kostnader, motverkat förekomsten av väsentliga fel.

Motionerna

I Moderata samlingspartiets partimotion 2001/02:U303 samt i kommittémotion 2001/02:N25 (m) begärs tillkännagivanden i enlighet med vad i motionerna anförs om behovet av att EU:s regionalpolitik reformeras. Enligt motionärerna bör det i första hand vara medlemsstaterna själva som ansvarar för sina regioner. Vidare bör det nuvarande systemet med riktade strukturstöd ersättas med ett system där regioner som ligger väsentligt under genomsnittet av EU:s medelinkomst får göra avräkningar på medlemsavgiften. EU bör däremot stödja regionalt samarbete, framför allt mellan länder som tidigare varit i konflikt med varandra eller har spända relationer. Av särskild vikt är stöd till samarbete över gränser mellan vissa kandidatländer och andra länder lägre österut, t.ex. mellan Baltikum och Ryssland.

Att Sverige skall verka för en översyn och reform av EU:s regionalpolitik anförs även i partimotion 2001/02:K426 (kd). Enligt Kristdemokraterna är de mest kostnadskrävande delarna av EU:s budget, däribland regionalpolitiken, åldersstigna och i behov av reformer. Behovet aktualiseras inte minst med anledning av den kommande utvidgningen. Att en stor del av resurserna omdirigeras till kandidatländerna är inte orimligt enligt motionärerna med hänsyn till de enorma skillnader i inkomst och välstånd som råder mellan många kandidatländer och EU:s nuvarande medlemsstater. Vidare påpekas att regionalpolitiken är viktig för den politiska och kulturella sammanhållningen i Europa, även om den endast i begränsad utsträckning har lyckats bidra till att de ekonomiskt eftersläpande regionerna kommit ikapp den ekonomiska utvecklingen i gemenskapens övriga delar.

Även i Folkpartiets partimotion 2001/02:U301 anförs att EU:s regionalpolitik måste reformeras. Inför utvidgningen är det viktigt att stödet till kandidatländerna prioriteras, dock inom nuvarande budgetramar. Det innebär att det ekonomiska stöd som i dag lämnas till medlemsländerna bör minska till förmån för kandidatländerna. Enligt motionärerna bör endast de delar av regionalpolitiken som avser transfereringar från medlemsländer med högre levnadsstandard till dem med lägre bibehållas. Övrigt regionalstöd bör hantearas inom respektive medlemsland. Dessutom anförs att regelverket måste reformeras, då dagens invecklade regelverk leder till byråkrati, ineffektivitet och ökade kostnader.

Frågan om stödområden behandlas i kommittémotion 2001/02:N262 (fp). Motionärerna anför att ett underifrånperspektiv bör anläggas vad gäller stödområdesfrågor. Det innebär enligt motionärerna bl.a. att länen måste få mer att säga till om vad gäller den administrativa indelningen för EU-stöd. Indelningen måste vara lokalt förankrad. Vidare vill motionärerna minska de direkta stöden till regionalpolitiken så långt som möjligt, och de stöd som finns

kvar måste präglas av en långtgående decentralisering av beslutsfattandet till regional nivå.

Mindre förskottsbetalningar till EG-projekt måste möjliggöras enligt vad som anförs i motion 2001/02:N348 (s). Med det nuvarande systemet får såväl projektägare som finansiärer ägna onödigt mycket tid åt att lösa likviditetsproblem m.m. som orsakats av att förskottsbetalningar vad gäller den övervägande delen projekt inte är tillåtna. Säkerställandet av att medlen använts till det godkända ändamålet bör enligt motionärerna kunna garanteras på annat sätt, t.ex. genom en hårdare efterkontroll. Motionärerna anser därför att Regeringskansliet i samverkan med länsstyrelser och kommuner bör utarbeta nya riktlinjer som gör förskottsutbetalningar möjliga.

En översyn av de svenska reglerna vid medfinansiering av EG-projekt från strukturfonderna föreslås i motion 2001/02:N297 (s). Sveriges kommuner är ofta medfinansiärer till beviljade strukturfondsprojekt. Enligt motionärerna kan det nuvarande systemet innebära en stor likviditetsförsämring för en liten kommun då EU-bidraget betalas ut i efterskott mot en specificerad redovisning.

I motion 2001/02:N290 (s) framförs förslag om att regelverket för stöd till företag bör utformas på ett sådant sätt att ett företag som en gång erhållit stöd inte skall kunna få förnyat stöd om de flyttar. Enligt motionärerna bör Sverige, förutom att införa denna begränsning i det svenska regelverket, verka för att denna princip även införs inom EU.

Frågan om hur regionindelningen i de nuvarande geografiska statistikområdena, s.k. NUTS 2-områden, påverkar olika län har enligt vad som anförs i motion 2001/02:N357 (c) inte belysts tillräckligt. Motionären menar att en utredning bör tillsättas i syfte att skapa mer funktionella indelningar då den nuvarande indelningen slår mycket snett för vissa län.

Vissa kompletterande uppgifter

EG:s framtida sammanhållningspolitik

Europeiska rådet anslag år 1999 vid sitt möte i Berlin 213 miljarder euro till strukturåtgärder i de 15 medlemsstaterna under perioden 2000–2006. Därtill har särskilda medel anslagits till föranslutningsstöd och för de länder som ansluter sig mellan åren 2000 och 2006. Genom Berlinöverenskommelsen om EG:s budget för perioden 2000–2006 fastställdes strukturfondernas storlek till 0,45 % av BNP i en union som år 2006 förväntades bestå av 21 medlemsländer.

EG-kommissionen presenterade i januari 2001 sin andra sammanhållningsrapport (Ett enat Europa, solidaritet mellan folken, regional mångfald – andra rapporten om ekonomisk och social sammanhållning) innehållande en analys av förutsättningarna för sammanhållningspolitiken i en utvidgad union med 27 medlemsstater. (Den första sammanhållningsrapporten, som kommissionen presenterade år 1996, lade grunden för reformen av EU:s regionalpolitik som formaliserades genom Agenda 2000 och trädde i kraft år 2000). Rapporten

ten skall utgöra ett underlag för diskussionen om utformningen av EG:s struktur- och regionalpolitik efter år 2006. I rapporten konstaterar kommissionen att vissa faktorer är särskilt viktiga att beakta. Det gäller de stora sociala, ekonomiska och regionala skillnaderna som uppstår efter utvidgningen, de långtgående sociala och ekonomiska effekter som är resultatet av en ökad globalisering, den europeiska ekonomins omvandling till mer kunskapsbaserade verksamheter samt förändringar i befolkningsstrukturen, m.m. I sammanhållningsrapporten beskrivs även ett antal regiontyper som kan vara framtida möjliga utvecklingsområden.

Kommissionen konstaterar i rapporten att när nästa programperiod inleds år 2007 – med nya medlemsstater som nästan uteslutande består av regioner som rent allmänt behöver stöd för sin ekonomiska utveckling – kommer det att krävas en genomgripande omorientering av insatserna för att åstadkomma en kraftig inhämtning inom en rimlig period. Samtidigt kommer de minst utvecklade regionerna i EU15 att ha fortsatta behov även om de relativt sett framstår som mindre allvarliga. Vidare påpekar kommissionen att samma procentsats som Berlinöverenskommelsen innebär (dvs. 0,45 % av BNP) inte nödvändigtvis måste användas som referenspunkt för sammanhållningspolitikens framtida finansiering. Innan frågan om finansiering diskuteras bör enligt kommissionen medlemsländerna emellertid vara överens om innehållet i sammanhållningspolitiken.

Beträffande tröskeln för rätten till stöd (för mål 1 gäller, med vissa undantag, för närvarande 75 % av EU:s genomsnittliga BNP per capita) konstaterar kommissionen att utvidgningen av EU kraftigt kommer att dämpa möjligheterna för de regioner som i dag uppbär stöd att även i framtiden göra så. I rapporten presenterar kommissionen fyra alternativa vägar för att bestämma rätten till stöd. Dessa är följande.

- Tillämpning av den nuvarande tröskeln på 75 % oavsett hur många länder som ansluter sig till EU. (Detta alternativ skulle i sig utesluta ett stort antal regioner i EU15).
- Samma förhållningssätt som nämnts i punkten ovan men där alla regioner ovanför denna tröskel som nu har rätt till stöd enligt mål 1 skulle få ett tillfälligt stöd (utfasning).
- Tillämpning av en tröskel för BNP per capita som är högre än 75 % av genomsnittet. (Detta alternativ skulle dämpa eller eliminera en automatisk uteslutning av regioner i EU15).
- Fastställande av två trösklar för rätten till stöd – en för regionerna i EU15 och en för kandidatländerna.

Kommissionen påpekar att den i rapporten försöker undvika att dra några bestämda slutsatser. Syftet är snarare att skapa debatt och lägga fram förslag och alternativ för granskning. År 2004 avser kommissionen att presentera en tredje sammanhållningsrapport innehållande konkreta förslag om hur den framtida politiken bör utformas. Den rapporten skall utgöra grunden för en ny strukturfondsförordning.

Förskottsutbetalningar i samband med EG-projekt

Riksdagen avslag våren 2001 motioner liknande de här aktuella (bet. 2000/01:NU10). Utskottet hänvisade i detta sammanhang till att regeringen påbörjat ett arbete med att i vissa fall tillåta förskottsutbetalningar och påpekade att regeringen därigenom tagit steg i rätt riktning. Vidare påpekades i betänkandet att flera översyner visat att kommuner ofta dröjer med att rekvidrera medel, vilket gör att de tappar likviditet i onödan.

Efter ett regeringsbeslut i december 2000 är det möjligt att betala ut förskott till ideella föreningar, lokala kooperativ eller allmännyttiga stiftelser inom mål 1, 2 och 3. Förskottet får löpande uppgå till högst 10 % av strukturfondsstödet, dock högst 100 000 kr. Syftet med regeringens beslut var att möjliggöra för mindre projektägare att driva EG-projekt. Förvaltningsmyndigheterna är ansvariga för att i detalj utforma förskottshanteringen för att säkerställa kontroll och regelefterlevnad i enlighet med kommissionens förordning om förvaltnings- och kontrollsystem.

Enligt uppgift från Näringsdepartementet skall en utvärdering genomföras av försöksverksamheten med förskottsutbetalningar till EG-projekt. Förvaltningsmyndigheterna redovisade försöksverksamheten till NUTEK som i sin tur redovisade en sammanställning till regeringen den 31 oktober 2001. (Utiifrån detta skall beslut fattas om eventuell förlängning alternativt utvidgning av försöksverksamheten med förskottsutbetalningar). Av den sammanställning som NUTEK lämnat till Näringsdepartementet framgår att totalt 62 ansökningar om förskott inkommit. Av dessa har 60 ansökningar beviljats. De två avslagen grundades på att besluten fattades under år 2000 och att projekten därmed inte uppfyllde kriterierna för rätten till förskottsutbetalningar i regeringsbeslutet.

Det bör i sammanhanget även påpekas att regeln att inte betala ut förskott till projektägare inte är en EG-regel utan en regel som Sverige bestämt. EU har inte reglerat om och hur medlemsstaterna skall betala förskott till projektägare, utan har endast regler om vad som gäller vid utbetalningar från kommissionen till medlemsländerna. Det bör samtidigt noteras att vid rekvidering av medel från EU godkänns inte förskottsutbetalningar till projektägarna som underlag, utan det är endast verkliga kostnader som ersätts.

Upprepade företagsstöd

Frågan om att begränsa möjligheterna till upprepade företagsstöd har även den tidigare behandlats av utskottet i samband med då väckta motioner (bet. 1999/2000:NU2 och bet. 2000/01:NU10). Utskottet påpekade i sammanhanget bl.a. att det var utskottets mening att reglerna för regionalpolitiskt stöd är utformade på ett sådant sätt att risken för att ett företag upprepade gånger kan få stöd till samma verksamhet på grund av företagsflytt är mycket liten.

Enligt EG-kommissionens riktlinjer för statliga stöd för regionala ändamål (98/C74/C6) skall stöd för nyinvesteringar genom sättet för utbetalning eller genom de villkor som är förenade med dem göras beroende av att den berörda

investeringen upprätthålls i minst fem år. På motsvarande sätt skall sysselsättningsstöden göras beroende av att de skapade arbetstillfällena behålls i minst fem år.

De selektiva företagsstöden prövas från fall till fall; de är således ingen rättighet. Det finns dessutom regler om återkrav. Beträffande regionalt utvecklingsbidrag skall NUTEK enligt gällande förordning avgöra ärenden som gäller åtgärder när en verksamhet flyttas från ett län till ett annat. Enligt samma förordning kan bidrag återkrävas helt eller delvis under en tid av fem år. Sysselsättningsbidrag betalas ut i efterskott för kalenderåret under förutsättning att verksamheten fortfarande pågår. Stödet får endast lämnas till en verksamhet som bedöms få en tillfredsställande lönsamhet och ge de anställda en varaktig sysselsättning.

Nomenklaturen för statistiska territoriella enheter (NUTS)

NUTS, den regionala indelning som används inom EU för statistikredovisning, nyttjas som referensram i samband med insamling, bearbetning, harmonisering och spridning av EG:s regionalstatistik. I Sverige utgörs NUTS 1 av hela riket, NUTS 2 av riksområden, NUTS 3 av län och NUTS 5 av kommuner. Sverige är indelat i åtta riksområden (NUTS 2).

För närvarande finns ingen rättslig grund för NUTS-nomenklaturen, dvs. det finns ingen förordning där närmare regler för sammanställning och uppdatering av systemet fastställs. Dessa frågor har hittills lösts genom överenskommelser ("gentlemen's agreements") mellan medlemsstaterna och EU:s statistikmyndighet Eurostat, ibland efter utdragna förhandlingar.

EG-kommissionen presenterade våren 2001 ett förslag till en förordning om skapande av en gemensam nomenklatur för statistiska territoriella enheter – NUTS (2001/0046 COD). Rättsakten har bl.a. som mål att konsolidera den nuvarande NUTS-indelningen av medlemsstaternas regioner. Vidare syftar den till att säkerställa klara regler för framtida ändringar i NUTS-indelningen för att därigenom undvika konflikter av det slag som tidigare förekommit. Beslut om förordningen kan förväntas under år 2002.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottet behandlar först allmänna frågor med anknytning till EG:s nuvarande struktur- och regionalpolitik och därefter separat frågan om EG:s framtida regionalpolitik.

Allmänt om EG:s nuvarande struktur- och regionalpolitik

EG:s stukturfonder har, sedan Sverige blev medlem i EU, tillfört stora områden i landet omfattande regionalpolitiska resurser. Strukturfonderna har därmed bidragit till Sveriges möjligheter att bedriva en betydande regionalpolitik. Utskottet har tidigare (bet. 2000/01:NU10) uttryckt sin uppfattning att den

förra programperioden, 1995–1999, kan ses som en läro- och anpassningsperiod till gemenskapens strukturfondssystem. Vidare har utskottet konstaterat att reglerna för strukturfondssystemets tillämpning och administration inklusive utvärdering förbättrats väsentligt inför den nuvarande programperioden, 2000–2006. Mer kan dock göras på detta område.

För perioden 1995–1999 har Sverige tillförts sammanlagt ca 13 miljarder kronor från EG:s olika strukturfonder. Under innevarande programperiod kommer Sverige att tilldelas totalt 2,2 miljarder euro (1999 års priser) från strukturfonderna, vilket motsvarar ca 19 miljarder kronor. Vissa av programmen inom gemenskapsinitiativen har ännu inte godkänts av kommissionen men kan förväntas bli godkända inom kort. Till och med september 2001 har beslut tagits om drygt 5 miljarder kronor av strukturfondsmedlen för perioden 2000–2006. Därtill kommer den nationella offentliga och privata medfinansieringen.

Frågan om förskottsutbetalningar av EU-medlen till projektägare har aktualiserats flera gånger sedan starten av strukturfondsprogrammen. När det gäller möjligheten till förskottsutbetalningar i samband med EG-projekt konstaterar utskottet att regeringen vidtagit åtgärder för att möjliggöra förskott där behov föreligger. Erfarenheterna av försöksverksamheten bör kunna användas för framtiden. Hur verksamheten med förskottsutbetalningar framgent skall utformas bör regeringen enligt utskottets mening klargöra i samband med den kommande utvärderingen av försöksverksamheten. Utskottet förutsätter att regeringen håller riksdagen informerad om detta arbete.

Beträffande synpunkterna i motion 2001/02:N290 (s) om behovet av att motverka risken för att företag upprepade gånger skall kunna få stöd till samma verksamhet genom företagsflyttning, anser utskottet att inga nya omständigheter framkommit som föranleder en annan bedömning än den utskottet tidigare gjort. Reglerna är utformade på ett sådant sätt att risken för detta kan bedömas som liten.

Med anledning av uppfattningen i motion 2001/02:N357 (c) om behovet av en översyn av NUTS-indelningen noterar utskottet att EG-kommissionen framlagt förslag till en förordning om skapande av en gemensam nomenklatur för statistiska territoriella enheter. Målet är bl.a. att fastställa objektiva kriterier för avgränsningen av regioner och att fastlägga klara regler för framtida ändringar av NUTS-indelningen. I detta sammanhang vill utskottet påpeka att det är bra med så tydliga och objektiva regler som möjligt. Med hänvisning till det pågående arbetet med att fastställa ett regelverk för NUTS-nomenklaturen finner inte utskottet att det i dagsläget är aktuellt att vidta några åtgärder i enlighet med vad som i ovan nämnda motion föreslagits.

Med det anförda avstyrker utskottet samtliga här aktuella motionsyrkanden.

EG:s framtida regionalpolitik

EG:s regionalpolitik är omodern och i behov av kraftfulla reformer. Detta aktualiseras inte minst med anledning av den kommande utvidgningen. Ut-

skottet menar att det är viktigt att en reform kommer till stånd inför nästa programperiod trots att det finns ett motstånd mot detta. Reformen måste innebära att regionalpolitikens inriktning ändras och att dess omfattning minskas. Regionalstödet till de nuvarande medlemsländerna måste därför tydligt reduceras till förmån för kandidatländerna. I de fall EU ekonomiskt skall stödja olika regioner för att därigenom gynna tillväxt och utveckling bör det vara frågan om regioner som ligger väsentligt under genomsnittet i unionen vad gäller levnadsstandard och medelinkomst. Utformningen av dagens system innebär att medel bara flyttas runt i systemet. Detta ökar risken för korruption. Ett sätt att motverka detta kan vara att medlemsländerna kompenseras genom en avräkning på medlemsavgiften i stället för att som i det nuvarande systemet betala in medel till EU för att sedan få tillbaka dem i form av strukturstöd. Utskottet anser att Sverige måste motverka att EU i en allt högre grad utvecklas till en transfereringsunion där medlemsländerna betalar in pengar till EU för att sedan få tillbaka dem i form av strukturstöd. Det bör därför i första hand vara medlemsstaterna själva som ansvarar för sina regioner. Beslutsfattandet måste dessutom präglas av långtgående decentralisering, vilket bl.a. innefattar att ett underifrånperspektiv i högre utsträckning bör anläggas.

EU kan och skall inte stödja allt. Därför måste gemenskapens regionalpolitik i en större utsträckning än för närvarande vara koncentrerad till tydliga mål. EU har bl.a. en viktig roll när det gäller att stödja gränsöverskridande åtgärder för att främja regionalt samarbete. Det gäller inte minst mellan länder som tidigare varit i konflikt med varandra eller på annat sätt har spända relationer. Särskilt viktigt är att stödja samarbete över gränser mellan kandidatländer och deras grannländer, som exempelvis mellan Baltikum och Ryssland.

Utskottet anser även att ytterligare åtgärder måste vidtagas för att kraftfullt förbättra kontrollen och möjligheten att beivra fusk. Det är även viktigt att regelverket reformeras, vilket bl.a. innefattar att det görs enklare och mer entydigt. Byråkrati och ineffektivitet måste motverkas.

Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ställer sig bakom det nu anförda. Därmed skulle de här aktuella yrkandena i motionerna 2001/02:K426 (kd), 2001/02:U301 (fp), 2001/02: U303 (m), 2001/02:N25 (m) och 2001/02:N262 (fp) bli tillgodosedda.

Myndighetsfrågor inom det regionalpolitiska området

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå Riksdagens revisorers förslag om inriktningen av en planerad översyn av Glesbygdsverket samt motionsyrkanden på området. Utskottet hänvisar till att regeringen aviserat sin avsikt att genomföra en översyn för att därefter återkomma till riksdagen med förslag om hur Glesbygdsverkets verksamhet bör förändras.

Propositionen

Glesbygdsverkets framtida roll behandlas av regeringen i den regionalpolitiska propositionen (s. 190). Regeringens bedömning är att Glesbygdsverkets roll inom den nya politiken för regional utveckling bör utvecklas och tydliggöras. Som underlag för denna bedömning anger regeringen Riksdagens revisorers granskning av Glesbygdsverket (Rapport 2000/01:12), där revisorerna bl.a. pekar på att de mål som formulerats för myndigheten är svåra att följa upp och att myndighetens uppdrag är otydligt. Regeringen framhåller dock att det är värdefullt med en myndighet som har till uppgift att beakta och sammanväga såväl tillväxt- som välfärdsaspekter, och som har fokus på lokala utvecklingsförutsättningar. Regeringen avser därför att, efter en översyn, återkomma till riksdagen med förslag till hur Glesbygdsverkets verksamhet bör förändras för att bättre kunna stödja den nya politiken.

Motionerna

En integrering av Glesbygdsverket med NUTEK bör genomföras enligt vad som anförs i motion 2001/02:N277 (m). Motionären påpekar att myndigheternas verksamhet i vissa sammanhang är överlappande, bl.a. gällande EG:s strukturfonder. Det vore enligt motionären därför naturligt att Glesbygdsverkets verksamhet knöts till NUTEK, något som skulle leda till att den verksamhet som riktar sig till gles- och landsbygden blev effektivare.

Riksdagen bör enligt vad som anförs i motion 2001/02:N223 (m) besluta om att lägga ned Glesbygdsverket. Skälet är att myndighetens slutsatser enligt motionärerna alltid tycks skada dem de säger sig företräda. Som exempel på detta anges Glesbygdsverkets förslag om s.k. boplikt.

För utvecklingen av en levande skärgård har kommunikationsfrågorna en avgörande betydelse, påpekas det i motion 2001/02:N230 (kd). Färjetrafiken är enligt motionärerna livsavgörande för dem som är bosatta på öar vilket kräver ett enhetligt och tydligt regelverk. I motionen föreslås att det skall åläggas Vägverket och Glesbygdsverket att ta ett samlat grepp om regelverket för färjetrafiken i skärgårdarna.

I motion 2001/02:N325 (fp) föreslås inrättandet av en glesbygdsombudsman. Enligt motionärerna skall glesbygdsombudsmannen stödja glesbygdens invånare. Dennes uppgift skall bl.a. vara att skydda den servicegaranti som alla orter i Sverige har rätt att kräva. Det gäller bl.a. infrastruktur, postservice, skola, vård och omsorg.

Förslag från Riksdagens revisorer

I förslag 2001/02:RR4 till riksdagen föreslår Riksdagens revisorer att riksdagen tillkännager för regeringen vad revisorerna anfört om inriktningen av den av regeringen aviserade översynen av Glesbygdsverket.

Riksdagens revisorer har på eget initiativ granskat Glesbygdsverkets roll i regionalpolitiken. I revisorernas tidigare nämnda rapport beskrivs hur regionalpolitiken och den regionalpolitiska myndighetsorganisationen förändrats

sedan Glesbygdsverket bildades. Rapporten omfattar även en beskrivning och analys av Glesbygdsverkets verksamhet i förhållande till verkets och övriga regionalpolitiska aktörers uppdrag.

Revisorernas analys utmynnar i ett övergripande förslag om att Glesbygdsverkets roll i regionalpolitiken bör ses över. Vidare preciseras på vilket sätt en sådan översyn bör ske. I rapporten pekar revisorerna också på att den geografiska avgränsningen av Glesbygdsverkets uppdrag bör förtydligas. Revisorerna anser även att regeringen borde renodla ansvaret för utvecklings- och uppföljningsinsatser av stödet till kommersiell service. Revisorerna gör dessutom bedömningen att det finns brister i det sätt på vilket Glesbygdsverket presenterat befolkningsutvecklingen i gles- och landsbygd genom att myndigheten i alltför stor utsträckning lyft fram positiva tendenser.

Glesbygdsverkets uppgift är i dag att främst genom påverkan på olika samhällssektorer verka för goda levnadsförhållanden och utvecklingsmöjligheter för glesbygds- och landsbygdsbefolkningen med tyngdpunkt på skogslänens inre delar och skärgårdsområdena. I myndighetens uppgift ligger att verka för sektorssamordning mellan centrala myndigheter och statliga bolag, att i egenskap av expertorgan tillhandahålla regeringen beslutsunderlag samt att genom kunskapsförmedling stödja främst länsstyrelser och regionala självstyrelseorgan samt även andra organ som har betydelse för gles- och landsbygdens utveckling. Glesbygdsverket skall även fungera som förvaltningsmyndighet för gemenskapsinitiativet Leader+.

Enligt revisorerna har Glesbygdsverket i princip två möjligheter att påverka utvecklingen i gles- och landsbygd. Det kan antingen ske genom att den kunskap verket producerar resulterar i att mer resurser fördelas till gles- och landsbygden eller att den kunskap verket förmedlar leder till att befintliga resurser utnyttjas på ett mer effektivt sätt.

Revisorernas analys av Glesbygdsverkets verksamhet visar att verket främst är engagerat i frågor som rör de välfärdspolitiska delarna av regionalpolitiken. När det gäller insatser för att främja tillväxten i gles- och landsbygden fokuserar verket främst på den offentliga sektorns ansvar för strukturfrågor. Efterfrågan på myndighetens deltagande i arbetet med de regionala tillväxtavtalen har från regional nivå hittills varit låg. Enligt revisorerna bedriver myndigheten inte heller någon egentlig utvärdering av gles- och landsbygdspolitiska insatser.

Ett annat problem som revisorerna påtalar gäller den definition som Glesbygdsverket i dag använder sig av för gles- och landsbygd. (Glesbygdsverket har utformat en definition av gles- och landsbygder som grundar sig på ett områdes tillgänglighet till tätorter. Definitionen bygger på den avgränsning som finns i en förordning om landsbygdsstöd som säger att glesbygd är större sammanhängande områden som karakteriseras av långa avstånd till service och arbetsmarknad. Enligt Glesbygdsverkets definition bor ca 2 % av befolkningen i glesbygd, ca 23 % i tätortsnära landsbygd och ca 75 % i tätorter). Revisorerna anser att den nuvarande definitionen av gles- och landsbygdsbefolkningen är alltför vid. En för bred målgrupp minskar enligt revisorerna

möjligheterna att fokusera på de regionalpolitiska problem som uppkommer till följd av en gles befolkningsstruktur. Revisorerna ser inget hinder i att en glesbygdsmyndighet ges ett landsomfattande uppdrag. De menar dock att uppdraget bör vara avgränsat till att gälla glesbygds- och landsbygdsområden som präglas av regionalpolitiska problem.

Revisorerna påpekar att den kartläggning som de gjort av Glesbygdsverkets verksamhet inte tyder på att myndigheten fungerar dåligt. Däremot är Glesbygdsverkets uppdrag otydligt, och bristen på uppföljningsbara mål för vad verket förväntas prestera gör det svårt att bedöma om Glesbygdsverket är ett effektivt verktyg för att stimulera utvecklingen i gles- och landsbygden.

Förslaget från Riksdagens revisorer innebär att den av regeringen aviserade översynen av Glesbygdsverkets roll i regionalpolitiken bör göras med följande inriktning:

- Översynen bör genomföras med utgångspunkt i de regionalpolitiska problem som hänger samman med en gles befolkningsstruktur.
- Översynen bör klargöra ansvarsfördelningen mellan myndigheterna inom den regionalpolitiska myndighetsorganisationen för att dels följa upp, dels främja den regionala välfärds- och tillväxtpolitiken ur ett glesbygds- och landsbygdsperspektiv.
- Översynen bör klargöra på vilket sätt den centrala regionalpolitiska myndighetsorganisationen bör stödja kommuner, landsting, länsstyrelser, självstyrelseorgan, andra regionala och centrala myndigheter och övriga organ som har betydelse för gles- och landsbygdens utveckling.

Vidare föreslår revisorerna att frågan om vilken gles- och landsbygd som bör vara föremål för särskilda myndighetsinsatser behandlas i den föreslagna översynen.

Remissyttranden

Av de remissyttranden som inkommit med anledning av revisorernas rapport framgår att ingen instans direkt motsätter sig förslaget om en översyn av Glesbygdsverkets roll. Vad gäller en geografisk avgränsning av myndighetens uppdrag är svaren inte lika entydiga. *Glesbygdsverket* tillstyrker i allt väsentligt förslaget om en översyn. Myndigheten anser att en sådan bör ske i ett sammanhang som omfattar alla regionalpolitiska aktörer. Glesbygdsverket delar dock inte revisorernas uppfattning att den nuvarande definitionen av gles- och landsbygd är för vid. Det anförs att en snävare geografisk definition kraftigt skulle begränsa möjligheten att agera på system- och strukturnivå där en väsentlig del av verkets insatser görs i dag. *Institutet för tillväxtpolitiska studier* (ITPS) anser att den av revisorerna påtalade bristen på uppföljningsbara mål för Glesbygdsverket måste avhjälpas. Översynen bör enligt ITPS klargöra ansvarsfördelningen mellan Glesbygdsverket och andra myndigheter som hanterar närliggande frågor. Vidare anser ITPS att olika myndigheters definition av vad som är gles- respektive landsbygd bör göras mer enhetlig. *Verket för näringslivsutveckling* (NUTEK) tillstyrker en översyn men vill

begränsa den i förhållande till revisorernas förslag. De menar att operativa frågor inom det tillväxtpolitiska området bör hållas utanför översynen, bl.a. för att inte ytterligare komplicera förutsättningarna för det pågående omställningsarbetet på detta område. NUTEK förordar regionala arbetsmarknader som bas när det gäller analyser av tillväxt. *Konsumentverket* menar att revisorernas skäl till en översyn är relevanta. Enligt verket bör dock Glesbygdsverket även i framtiden ha en central roll som främjande och uppföljande myndighet med fokus på välfärds- och strukturpolitiska mål. Konsumentverket menar att det inte finns skäl för en geografisk avgränsning av Glesbygdsverkets uppdrag då en sådan kraftigt skulle begränsa den nationella överblicken över gles- och landsbygdsbefolkningens villkor.

Vissa kompletterande uppgifter

Färjetrafiken har behandlats av utredningen Bidrag och regler för enskilda vägar (den s.k. BREV-utredningen) som lämnade sitt slutbetänkande Enskild eller allmän väg? (SOU 2001:67) i juli 2001. I betänkandet presenteras förslag som bl.a. gäller valet av ansvarig för färjeverksamhet, gränsdragningar mellan allmän och enskild färja samt förändringar av bidrag och regler för färjor. Utredningen är för närvarande föremål för ett brett remissförfarande, som löper till i januari 2002. Betänkandet har remitterats till 149 remissinstanser. Regeringen har i missivskrivelsen bl.a. påpekat att utredningens förslag om färjor är av särskilt intresse.

I samband med en fråga (2001/01:839) av Annelie Enochson (kd) om vilka åtgärder som skulle vidtas för att stödja fraktrafiken med färja i skärgårdsområdena hänvisade näringsminister Björn Rosengren i sitt svar våren 2001 till BREV-utredningen och att utredningens förslag skall beredas på sedvanligt sätt innan några åtgärder vidtas.

Trafikutskottet behandlar hösten 2001 i betänkande 2001/02:TU1 ett antal motioner som rör färjetrafiken. I detta sammanhang bemöts bl.a. en motion vari begärs att regeringen skyndsamt skall återkomma till riksdagen med förslag om utformningen av ansvaret och regelverket för färjetrafiken mellan öar och fastland. I sitt ställningstagande påpekar trafikutskottet att det är viktigt att färjefrågorna ges en tillfredsställande lösning så att riksdagens transportpolitiska mål om ett tillgängligt transportsystem, en hög transportkvalitet och en positiv regional utveckling tillgodoses även i skärgården. Enligt trafikutskottets mening bör dock remissbehandlingen samt regeringens ställningstagande till BREV-utredningens förslag avvaktas innan utskottet tar ställning till förändringar i reglerna för färjeverksamhet.

Utskottets ställningstagande

När det gäller myndighetsorganisationen på det regionalpolitiska området har utskottet vid tidigare tillfälle (bet. 1999/2000:NU2) påpekat att det är av stor vikt att myndighetsorganisationen fungerar effektivt. Detta vill utskottet återigen framhålla.

Riksdagens revisorer har genomfört en omfattande granskning av Glesbygdsverkets verksamhet. Granskningen har bl.a. omfattat en analys av verksamheten i förhållande till verkets och övriga regionalpolitiska aktörers uppdrag. Revisorerna har även beskrivit hur regionalpolitiken och den regionalpolitiska myndighetsorganisationen förändrats sedan Glesbygdsverket bildades. Utifrån denna analys är revisorernas bedömning bl.a. att de mål som formulerats för Glesbygdsverket är svåra att följa upp och att myndighetens uppdrag är otydligt. Med anledning därav har revisorerna ansett att det föreligger skäl till en översyn av Glesbygdsverkets roll. Detta har uppmärksamats av regeringen som i den regionalpolitiska propositionen anför att Glesbygdsverkets roll inom den nya politiken för regional utveckling bör utvecklas och tydliggöras. Vidare aviserar regeringen att den, efter en översyn, ämnar att återkomma till riksdagen med förslag till hur Glesbygdsverkets verksamhet bör förändras för att bättre kunna stödja den nya politiken. De förslag som revisorerna lämnat till riksdagen innebär en precisering av inriktningen på den av regeringen aviserade översynen.

Utskottet vill inledningsvis erinra om att revisorerna i sin rapport påpekar att deras kartläggning av Glesbygdsverkets verksamhet inte tyder på att myndigheten fungerar dåligt. Vad revisorerna däremot för fram är att Glesbygdsverkets uppdrag är otydligt och att det finns brister vad gäller uppföljningsbara mål för verksamheten. Bristen på uppföljningsbara mål gör det enligt revisorerna svårt att uttala sig om huruvida Glesbygdsverket är ett effektivt redskap för att stimulera utvecklingen i gles- och landsbygden. Utskottet menar att detta inte är tillfredsställande. Riksdagen har ett ansvar för att följa upp hur regeringen och dess myndigheter förvaltar de medel riksdagen beslutat om. Det är därför viktigt att regeringens redovisning till riksdagen har sådan kvalitet att måluppfyllelsen kan bedömas av riksdagen. Eventuella brister i de mål som gäller på myndighetsnivå får en direkt återkoppling till riksdagens möjligheter att i sammanhanget göra en adekvat bedömning av verksamheten och ställa den i relation till kostnaderna. Därför är det angeläget att målen är mätbara och uppföljningsbara. Revisorerna påpekar att det förvisso kan vara svårt att formulera specifika, mätbara och uppföljningsbara mål för kunskapsproducerande myndigheter, men att det bör vara möjligt att nå längre än hittills. Utskottet instämmer i detta.

Vidare konstaterar utskottet allmänt att tydlighet i ett myndighetsuppdrag är en grundläggande förutsättning för att en myndighet skall kunna identifiera vad den skall åstadkomma och därmed fungera effektivt. Med anledning av vad revisorerna anför om Glesbygdsverkets uppdrag instämmer utskottet i regeringens bedömning att Glesbygdsverkets roll bör tydliggöras. Utskottet är därför positivt till regeringens aviserade översyn av Glesbygdsverket och menar att revisorernas granskning påvisat att en sådan är angelägen. Utskottet noterar även att remissbehandlingen av revisorernas rapport i allt väsentligt stöder genomförandet av en översyn.

Även det faktum att regionalpolitiken genomgått stora förändringar sedan Glesbygdsverket inrättades i början av 1990-talet och att myndighetens roll

efterhand kommit att ändras utan att en mer djupgående genomgång av myndighetens verksamhet och betydelse för regionalpolitiken genomförts förstärker enligt utskottets mening behovet av en översyn.

I motion 2001/02:N277 (m) föreslås att Glesbygdsverket skall integreras med NUTEK, och i motion 2001/02:N325 (fp) förordas inrättandet av en glesbygdsombudsman. Utskottet har tidigare (bet. 1999/2000:NU2) uttryckt att det inte kan uteslutas att organisatoriska förändringar skulle kunna effektivisera verksamheten. Samtidigt påtalade utskottet att samordning och samsyn i regionalpolitiska frågor också kan lösas genom ett ökat och mera fast organiserat samarbete mellan de myndigheter som har regionalpolitiska uppgifter. Utskottet förutsätter emellertid att regeringen i samband med översynen – om behov anses föreligga – även beaktar ovan berörda organisatoriska frågor. Utskottet finner därför inte att nyss nämnda motionsyrkanden bör föranleda någon åtgärd från riksdagen.

När det gäller förslaget i motion 2001/02:N230 (kd) menar utskottet att det inte i nuläget är påkallat med ett uppdrag till Vägverket och Glesbygdsverket rörande regelverket för färjetrafiken i skärgården, detta dels med hänvisning till den tidigare nämnda pågående remissbehandlingen av BREV-utredningen, dels med anledning av regeringens kommande översyn av Glesbygdsverket.

Den granskning som Riksdagens revisorer genomfört av Glesbygdsverket är, enligt utskottets mening, en bra utgångspunkt för den kommande översynen. Vidare utgår utskottet från att de problem som revisorerna belyst i sin rapport omfattas av regeringens kommande översyn i berörda delar. Då regeringen emellertid meddelat sin avsikt att återkomma till riksdagen med förslag om hur Glesbygdsverkets verksamhet bör förändras för att bättre stödja den nya politiken finner utskottet det inte nödvändigt att närmare precisera inriktningen för denna översyn i enlighet med revisorernas förslag.

Med det sagda avstyrker utskottet samtliga här aktuella motionsyrkanden samt Riksdagens revisorers förslag om inriktningen på den kommande översynen.

Avskaffande av vissa stödformer inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Avskaffande av lån till privata regionala investmentbolag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om att avskaffa stödformen lån till privata regionala investmentbolag, med hänvisning till att erfarenheterna av stödformen är övervägande negativa samt att den inte utnyttjats under de senaste fem åren.

Propositionen

I den regionalpolitiska propositionen (s. 173) föreslår regeringen att riksdagen godkänner regeringens förslag om att stödformen lån till privata regionala investmentbolag avvecklas. Den regionalpolitiska stödformen lån till privata regionala investmentbolag, som infördes år 1982, kan endast beslutas av regeringen. Syftet med stödformen är att främja expansion av små och medelstora företag inom de nationella stödområdena, dels genom att öka tillgången på privat riskvilligt kapital, dels genom att tillföra företagen kompetens i form av ledningskunnande. Stödformen har emellertid inte utnyttjats under de senaste fem åren. Regeringen föreslår, mot bakgrund av att erfarenheterna av stödformen är övervägande negativa, att stödformen skall upphöra.

Regeringens bedömning är att statliga aktörer på lånemarknaden bör ha en uttalat marknadskompletterande roll. Staten bör därför enligt regeringen ha en fortsatt viktig roll, främst i tidiga skeden. Vad regeringen i övrigt anför om statens roll beträffande lån och garantier i proposition 2001/02:4 behandlas av utskottet i betänkande 2001/02:NU4.

Inga motioner har väckts på detta område.

Vissa kompletterande uppgifter

Enligt tidigare förordning (1990:642) om regionalpolitiskt företagsstöd kunde lån lämnas av regeringen till privata regionala investmentbolag. Ett bolag fick med hjälp av lånemedlen endast delta i sådana verksamheter som var stödbemyndigade enligt förordningen. Verksamheten skulle huvudsakligen bedrivas inom stödområdena eller i ett område utanför stödområdena där, enligt beslut av regeringen, regionalt utvecklingsstöd skulle kunna lämnas för en begränsad tid. Lånevillkoren i övrigt bestämdes av regeringen särskilt för varje enskilt fall. Om stödet utgjorde statsstöd enligt EG:s regelverk fick det lämnas endast om EG-kommissionen godkänt stödet. Det innebar att kommissionen skulle notifiera användandet av stödformen.

Den nämnda förordningen om regionalpolitiskt företagsstöd ersattes från och med den 1 juni 2000 av förordning (2000:279) om regionalt utvecklingsbidrag. Förändringen har medfört att stödformen lån till privata regionala investmentbolag för närvarande saknar regelverk.

NUTEK genomförde en utvärdering av stödformen år 1993 (R1993:67). I utvärderingen hävdades att stödet med stor sannolikhet varit avgörande för investmentbolagens tillkomst men att lånets betydelse för bolagens resultat i form av kapitaluppgynnad och företagsutveckling varit marginell.

Utskottets ställningstagande

Då erfarenheterna av stödformen är övervägande negativa samt att den inte utnyttjats under de senaste fem åren har utskottet inget att erinra mot regeringens förslag om att avskaffa stödformen lån till privata regionala investmentbolag.

Avskaffande av småföretagsstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om att avskaffa stödformen småföretagsstöd och samtidigt avslå ett motionsyrkande i frågan. *Jämför reservation 2 (c).*

Propositionen

Regeringen föreslår i den regionalpolitiska propositionen (s. 177) att riksdagen godkänner regeringens förslag om att småföretagsstödet avvecklas. Småföretagsstödet är ett investeringsbidrag som kan beviljas av länsstyrelserna respektive självstyrelseorganen med maximalt 15 % av utgifterna för en investering. Syftet med stödet är att främja sysselsättningsskapande investeringar och inomregional balans. Målgruppen för stödet är företag över hela landet med färre än 50 anställda och mindre än sju miljoner euro i omsättning eller maximalt fem miljoner euro i balansomsättning. Stöd kan lämnas till såväl hårda som mjuka investeringar i hela landet.

Som skäl till förslaget att avskaffa stödformen anger regeringen sin principiella inställning att företagsstöd, i form av selektiva bidrag, primärt skall användas i områden som har störst geografiska lägesnackdelar, dvs. främst stödområde A. Småföretagsstöd har tidigare beviljats främst i tätorter utanför nationella stödområden. I dessa områden bör, enligt regeringen, marknadens aktörer ta ett ökat ansvar och statens insatser i stället bestå av andra utvecklingsinriktade insatser.

I den regionalpolitiska propositionen påpekas att flertalet remissinstanser anser att småföretagsstödet utnyttjas i mycket liten omfattning och därför kan avvecklas. De remissinstanser som avstyrker att småföretagsstödet avvecklas motiverar enligt regeringen detta med hänvisning till att stödformen är anmäld och godkänd av EG-kommissionen och därför bör bibehållas.

Motionen

Riksdagen bör enligt vad som anförs i Centerpartiets motion 2001/02:N27 besluta om att avslå regeringens förslag om att avveckla småföretagsstödet. Motionärerna menar att motiven till regeringens förslag inte är tillfredsställande. Det faktum att företag utanför de nationella stödområdena beviljats detta stöd, efter sedvanlig prövning, visar att det även i andra delar av landet kan vara svårt att uppbringa nödvändigt kapital för investeringar.

Vissa kompletterande uppgifter

Småföretagsstöd regleras genom förordningen (2000:282) om småföretagsstöd. Från och med år 1994 ingår småföretagsstödet bland de företagsstöd som länsstyrelser och självstyrelseorgan kan bevilja. Småföretagsstödet är en selektiv stödform där varje enskild stödansökan bedöms av handläggare uti-

från särskilda kriterier. Skillnaden mellan småföretagsstöd och övriga selektiva stödformer inom utgiftsområde 19 är att småföretagsstöd kan lämnas till företag i hela landet.

Enligt NUTEK:s rapport Regionalpolitiskt finansiellt stöd budgetåret 2000 (R 2001:9) har småföretagsstöd under år 2000 beviljats med sammanlagt 24,4 miljoner kronor till 77 olika arbetsställen i totalt 10 olika län. År 2000 var Jämtland och Blekinge de län som tilldelades det största beviljade beloppet för småföretagsstöd med 4,5 miljoner kronor vardera. Den bransch som år 2000 erhöll störst del av småföretagsstöd var kemisk industri (28 % av totalt beviljat stödbelopp) följt av branscherna livsmedel, dryck och tobak (18 %) och metallvarutillverkning exkl. maskin (12 %).

Enligt den regionalpolitiska utredningens slutbetänkande (SOU 2000:87) har de selektiva stödformerna till viss del negativa effekter och bör på sikt avvecklas och ersättas av generella lösningar. Utredningens förslag innefattade bl.a. att sysselsättningsbidraget och småföretagsstödet skulle avvecklas och på sikt även det regionala utvecklingsbidraget. Landsbygdsstödet skulle däremot bibehållas men inriktas mot entreprenörsutveckling, mjuka kunskapsutvecklande investeringar och samverkan mellan företag.

Regeringens bedömning (prop. 2001/02:4 s. 178) är att sysselsättningsbidraget, regionalt utvecklingsbidrag och landsbygdsbidrag bör finnas kvar tills vidare. Inriktningen och beslutsformerna skall dock ses över och utvecklas på olika sätt. Regeringen bedömer att det råder oklarheter kring sysselsättningsbidraget effekter och avser därför att ge Institutet för tillväxtpolitiska studier i uppdrag att, i samråd med Institutet för arbetsmarknadspolitiska utvärderingar, utvärdera stödformen.

I rapporten Företagsstöd – kvalitet i beslutsprocessen (RRV 2001:22), som nyligen överlämnats till regeringen, har Riksrevisionsverket (RRV) lämnat olika förslag på hur kvaliteten i beslutsprocessen kring de regionalpolitiska företagsstöden kan förbättras.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tar i denna del endast ställning till småföretagsstödet. Regionalpolitiska stödformer behandlas även av utskottet i betänkande 2001/02:NU4, bl.a. i avsnittet om regionalpolitiska bidrag.

I motion 2001/02:N27 (c) avvisas regeringens förslag om att avskaffa stödformen småföretagsstöd. Utskottet vill här erinra om den regionalpolitiska utredningens slutsatser att de selektiva stödformerna, däribland småföretagsstöd, till viss del har negativa effekter och därför på sikt bör avvecklas och ersättas av generella lösningar. I utredningens slutbetänkande (SOU 2000:87) anføres att stöden kan kompensera för vissa av de problem som finns i stödområdena, men att de för den långsiktiga utvecklingen troligen spelar en mindre roll. Angående stöden och deras effekter drog utredningen två principiella slutsatser. För det första att stöden, och då i första hand de selektiva stödformerna, generellt sett gav negativa effekter. För det andra att de selektiva företagsstöden visserligen kan utgöra bra verktyg för att stimulera sysselsätt-

ning och tillväxt i stödområdena, men att de hanterades på ett sådant sätt att de bidrar till en konservering av den befintliga näringsstrukturen och därmed kan utgöra ett hinder för utveckling.

Regeringens principiella inställning är att det i ett längre perspektiv är angeläget att reducera användningen av olika bidrag. Utskottet delar denna uppfattning. Då regeringens förslag om att avskaffa stödformen småföretagsstöd ligger i linje med den regionalpolitiska utredningens slutsatser har utskottet inget att erinra mot detta förslag. Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen i denna del och avstyrker motion 2001/02:N27 (c) i berörd del.

Upphävande av lag om nedsättning av socialavgifter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör anta regeringens förslag om upphävande av lagen om nedsättning av socialavgifter. Skälet härtill är EG-kommissionens beslut att stödformen inte längre får tillämpas då den inte är förenlig med EG:s statsstödsregler.

Propositionen

I budgetpropositionen (utg.omr. 19) föreslår regeringen att riksdagen skall anta regeringens förslag till lag om upphävande av lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter.

Regeringen föreslår att lagen skall upphöra att gälla vid utgången av år 2001. Enligt denna lag fick vissa arbetsgivare med fast driftställe i dåvarande stödområde 1 och i den norra delen av stödområde 2 till och med inkomståret 1999 en nedsättning av arbetsgivaravgifterna.

EG-kommissionen beslutade i december 2000 att stödformen inte längre får tillämpas då den inte var förenlig med EG:s statsstödsregler. Den upphävda lagen kommer dock fortfarande att gälla i fråga om avgifter som hänförs till tiden före den 1 januari 2002. Vissa eftersläpande utgifter beräknas uppstå under åren 2001 och 2002.

Inga motioner har väckts på detta område.

Vissa kompletterande uppgifter

En regional nedsättning av socialavgifter infördes år 1983 efter förslag i proposition 1981/82:113. Syftet med stödformen var att delvis kompensera företag i vissa branscher i de regionalpolitiskt högst prioriterade områdena för bestående nackdelar i form av merkostnader på grund av det geografiska läget, t.ex. långa avstånd, liten hemmamarknad, låg befolkningstäthet och sämre servicegrad än övriga landet. Vilka branscher och geografiska områden som varit aktuella för åtgärden har ändrats vartefter. Nedsättningen var under de senaste åren 8 procentenheter. Sverige tvingades vid årsskiftet 1999/2000

upphöra med stödformen i avvaktan på EG-kommissionens slutliga ställningstagande i fråga om stödets förenlighet med EG:s statsstödsregler.

Regeringen har emellertid meddelat att den har för avsikt att föreslå införandet av en ny stödform (prop. 2001/02:1 vol. 1, s. 190 och prop. 2001/02:4 s. 158). Detta behandlas närmare av utskottet i betänkande 2001/02:NU4, där även motioner på området tas upp. Regeringen har därefter överlämnat en proposition om sänkt mervärdesskatt på böcker och tidsskrifter, m.m. (prop. 2001/02:45), där ett lagförslag läggs fram om utvidgningen av de särskilda avdragen enligt socialavgiftslagen (2000:980). Denna proposition behandlas inom riksdagens skatteutskott (bet. 2001/02:SkU12).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid tidigare tillfällen uttalat sin ståndpunkt att det varit angeläget att försöka behålla stödformen med en regional nedsättning av socialavgifter (bet. 2000/01:NU2 s. 46 och bet. 1999/2000:NU2 s. 16).

Från och med årsskiftet 1999/2000 tvingades Sverige upphöra med stödformen i avvaktan på EG-kommissionens slutliga ställningstagande i fråga om stödets förenlighet med EG:s statsstödsregler. Som ovan nämnts beslöt kommissionen i december 2000 att inte godkänna stödformen. Det grundläggande skälet till detta var att stödformen inte var förenlig med statsstödsriktlinjerna som, vad gäller driftsstöd i Sverige, endast tillåter bidrag för transport av varor, s.k. transportbidrag.

Utskottet beklagar att kommissionen inte godkänt stödformen. Som medlem i Europeiska unionen har Sverige emellertid förbundit sig att solidariskt följa gemenskapens statsstödsregler. Syftet med statsstödsreglerna är att säkerställa att medlemsstaternas företagsstöd inte snedvrider konkurrensen och påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

Med det anförda tillstyrker utskottet den av regeringen föreslagna lagen om upphävande av lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter.

Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör anvisa anslagen och godkänna bemyndigandena för budgetåret 2002 inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling i enlighet med vad regeringen föreslagit. Samtliga motionsyrkanden bör avslås.

Inledning

Regeringens förslag till anslag under utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling redovisas i bilaga 3 tillsammans med övriga partiers förslag.

Sammanlagt tas åtta anslag upp under detta utgiftsområde. Regeringsförslaget innebär vissa ändringar i anslagsstrukturen jämfört med innevarande budgetår samt att ett nytt anslag införs. En närmare redogörelse följer under respektive anslagsrubrik. Förutom anslagen inom politikområdet Regionalpolitik ingår ett anslag inom politikområdet IT, tele och post. Utgiftsramen föreslås av regeringen till ca 3 563 miljoner kronor för budgetåret 2002. Övriga partiers förslag till utgiftsramar fördelar sig på följande sätt. Vänsterpartiet och Miljöpartiet har inte lagt fram några budgetförslag som avviker från regeringsförslaget. Övriga partiers förslag innebär i tre fall en lägre ram än regeringsförslaget, nämligen 690 miljoner kronor lägre (m), 790 miljoner kronor lägre (kd) och 750 miljoner kronor lägre (fp). Centerpartiets förslag innebär att ramen ökas med 138 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Enligt regeringens förslag kompletteras anslagen (33:1) Allmänna regionalpolitiska åtgärder, (33:6) Europeiska regionala utvecklingsfonden 2000–2006 och (37:1) IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m. med bemyndiganden för regeringen att ingå ekonomiska förpliktelser, vilka leder till utgifter under kommande år.

I det följande redovisas regeringens förslag till olika anslag inom utgiftsområdet och motsvarande förslag i aktuella motioner. Därefter redovisas utskottets ställningstagande samlat i ett avslutande avsnitt.

Allmänna regionalpolitiska åtgärder (33:1)

Propositionen

Anslaget (33:1) Allmänna regionalpolitiska åtgärder disponeras av länsstyrelserna, NUTEK och regeringen. NUTEK disponerar även medel för beslut som fattats av vissa självstyrelseorgan. För år 2002 föreslås anslaget uppgå till ca 1 640 miljoner kronor.

Till anslaget finns ett bemyndigande. Riksdagen har bemyndigat regeringen att under år 2001 låta staten ta på sig ekonomiska åtaganden i samband med regionalpolitiska åtgärder som innebär utgifter om högst 3 000 miljoner kronor under åren 2002–2008 (bet. 2000/01:NU2). Regeringen föreslår nu att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002 ingå ekonomiska åtaganden som innebär utgifter på högst 3 200 miljoner kronor under åren 2003–2010.

Regeringen föreslår att medel från detta anslag år 2002 anvisas till följande ändamål:

- regionala utvecklingsbidrag,
- landsbygdsbidrag,
- stöd till kommersiell service,
- småföretagsstöd,
- sysselsättningsbidrag,
- såddfinansiering,
- regional och central projektverksamhet,
- medfinansiering av strukturfondsprogram,

- viss administration, uppföljning och utvärdering av de regionalpolitiska företagsstöden m.m.,
- äldre regionalpolitiska åtgärder,
- retroaktiva nedsatta socialavgifter samt
- viss central utvecklingsverksamhet, m.m.

I jämförelse med de ändamål som gäller för anslaget år 2001 innebär det att lån till privata regionala investmentbolag utgår medan retroaktiva nedsatta socialavgifter och äldre regionalpolitiska åtgärder tillkommer.

Äldre regionalpolitiska åtgärder har tidigare finansierats från anslaget (A1) Regionalpolitiska åtgärder från budgetåret 1998. Anslaget disponeras fr.o.m. budgetåret 2001 inte längre av regeringen. Stödformerna lån till privata regionala investmentbolag och småföretagsstöd skall, som tidigare behandlats, avskaffas enligt regeringens förslag. Nedsatta socialavgifter upphörde i princip den 31 december 1999. Retroaktiva utbetalningar har hittills finansierats genom anslaget Ersättning för nedsättning för socialavgifter. De eventuella kostnader som kan uppkomma under år 2002 föreslås nu belasta anslaget (33:1) Allmänna regionalpolitiska åtgärder.

Medel inom anslaget (33:1) Allmänna regionalpolitiska åtgärder får, inom ramen för ovan nämnda ändamål, användas för medfinansiering av åtgärder inom de regionala tillväxtavtalen samt inom strukturfondsprojekt. Huvuddelen av anslaget skall användas av länsstyrelserna respektive de regionala självstyrelseorganen för olika former av företagsstöd, medfinansiering av strukturfondsprogram samt projekt, huvudsakligen inom ramen för regionala tillväxtavtal.

Försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning pågår fram till den 31 december 2002. Syftet med försöksverksamheten är att utveckla former för fördjupad demokratisk förankring av det regionalpolitiska utvecklingsarbetet. Regionförbundet i Kalmar län, Gotlands kommun och Regionförbundet i Skåne län har från och med budgetåret 1998 bl.a. övertagit ansvaret för att utarbeta regionala utvecklingsstrategier och hantera huvuddelen av de regionalpolitiska åtgärdsmedel som berörda länsstyrelser disponerar (prop. 1996/97:36, bet. 1996/97:KU4). Från och med den 1 januari 1999 utgör även landstingen i de nybildade länen Skåne och Västra Götaland självstyrelseorgan i respektive län (prop. 1996/97:108, bet. 1996/97:BoU13).

Enligt regeringen bör det även fortsättningsvis vara regeringens uppgift att fördela anslaget mellan länsstyrelser och självstyrelseorgan och utfärda de föreskrifter som behövs. Vid fördelningen av medel mellan länen bör, som hittills, de långsiktiga problemens svårighetsgrad utgöra den huvudsakliga fördelningsnyckeln, med särskilt beaktande av medfinansieringsbehov inom EG:s strukturfondsprogram och inom ramen för de regionala tillväxtavtalen.

Motionerna

Enligt vad som anförs i Moderata samlingspartiets kommittémotion 2001/02:N350 bör anslaget minskas med 450 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna framhåller den regionalpolitiska utred-

ningens slutsatser om de selektiva företagsstöden negativa effekter. Dessa stödformer ger dels negativa effekter i sig, dels hanteras de på ett sådant sätt att de bidrar till en konservering av den befintliga näringsstrukturen och utgör därmed ett hinder för utveckling. Motionärerna förordar i stället mer generella åtgärder som exempelvis nedsättning av socialavgifter.

I kommittémotion 2001/02:N372 (kd) föreslås att anslaget reduceras med 300 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionen påpekas även att det nuvarande bemyndigandesystemet utgör en fara som på sikt kan leda till en likviditetsbrist. De över åren växande åtagandena kan i längden leda till en skuld som i slutändan innebär att enskilda projektägare inte kan erhålla medel för att fullfölja projekten. Motionärerna föreslår därför att bemyndigandet begränsas till maximalt 3 000 miljoner kronor. Bemyndigandesystemet bör även omarbetas så att differensen mellan tilldelade anslag och bemyndiganderamen minskar.

Enligt vad som anförs i partimotion 2001/02:Fi294 (fp) bör anslaget minskas med 500 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna menar med hänvisning till den regionalpolitiska utredningen att de traditionella regionalpolitiska stöden bör begränsas. Även i kommittémotion 2001/02:N262 (fp) föreslås att anslaget reduceras med 500 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. I motionen framhålls att de selektiva regionalpolitiska stöden bör minskas för att på sikt avvecklas.

I motion 2001/02:N335 (c) påpekas att Gotlands län under de senaste åren drabbats av ett antal omfattande avvecklingar och uppsägningar på arbetsmarknaden. Motionären anser det därför nödvändigt med ett statligt tilläggsanslag för regionala utvecklingsinsatser till Gotlands län.

Vissa kompletterande uppgifter

För budgetåret 2001 har riksdagen, som tidigare nämnts, för det nu aktuella anslaget beslutat att bemyndiga regeringen att ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 3 000 miljoner kronor under åren 2002–2008. Syftet med bemyndigandesystemet är bl.a. att förbättra förutsättningarna för att långsiktigt kunna planera användningen av anslaget, att kunna utnyttja anslaget på ett effektivare sätt, att undvika stora anslagssparanden samt att förbättra uppföljningen och prognoserna inom området.

Bemyndigandesystemet för anslaget granskades av Ekonomistyrningsverket (ESV) år 2000 på uppdrag av regeringen. ESV framlade i samband med sin granskning vissa förslag om hur det dåvarande bemyndigandesystemet skulle modifieras. ESV föreslog bl.a. att bemyndiganderamen skulle vara större än anslaget och att regeringen borde införa maximala belopp för utbetalningar varje år. ESV ansåg att det bemyndigandesystem som skulle ge myndigheterna bäst möjligheter att utföra en effektiv regionalpolitik var ett bibehållande av det dåvarande bemyndigandesystemet, men med större bemyndiganderamar än vad som tidigare aviserats. Därtill skulle ett maximalt

belopp anges för hur stora åtaganden om utbetalningar som fick ske varje år under bemyndigandeperioden.

Regeringen har vidtagit åtgärder i enlighet med ESV:s rekommendationer. I regleringsbrev till myndigheterna och självstyrelseorganen anges de maximala utbetalningar från anslaget som får göras under de nästkommande två åren. De angivna maximibeloppen gäller enligt regeringen som en planeringsram under förutsättning att anslaget för nästkommande år kommer att uppgå till det belopp som beräknats i budgetpropositionen innevarande år.

Frågan om bemyndigandesystemet har även tidigare behandlats av utskottet (bet. 2000/01:NU2) i samband med en liknande motion som den nu aktuella. Utskottet anförde att det då nya systemet med maximibelopp som planeringsram för länsstyrelser m.fl. skulle medföra att det i motionen påpekade problemet blev väsentligt mindre. Riksdagen avtog den då väckta motionen.

Gotland omfattas av den nationella omställningsgruppens arbete. Omställningsgruppen tillsattes för att föreslå och genomföra utvecklingsprogram för de prioriterade försvarskommunerna. Regeringen beslutade i mars 2001 att Stockholms läns allmänna försäkringskassas utlandskontors pensionsverksamhet skall omlokaliseras till Gotland. Verksamheten skall från och med den 1 januari 2002 bedrivas på Gotland. Omlokaliseringen beräknas medföra 120 nya arbetstillfällen på Gotland. Enligt de uppgifter utskottet inhämtat går genomförandet planenligt och huvuddelen av anställningarna har genomförts. Vidare skall Försvarets ekonomiredovisning och löneadministration koncentreras till särskilda kontor vid ett färre antal orter, däribland Gotland. Även detta beräknas medföra ett antal nya arbetstillfällen på Gotland. Omställningsgruppen har även i uppdrag att skapa förutsättningar för ytterligare 260 privata arbetstillfällen på Gotland.

Landsbygdslån (33:2)

Propositionen

Anslaget disponeras av NUTEK för landsbygdslån som beviljas av länsstyrelserna och de regionala självstyrelseorganen. Anslaget disponeras även för utbetalningar av tidigare beviljade regionala utvecklingslån. (Stödformen upphörde den 1 januari 1999 enligt riksdagens beslut). Anslagets nivå föreslås uppgå till 60 miljoner kronor för år 2002, vilket är samma nivå som gällde år 2001. Medel inom anslaget får, inom ramen för anslagets ändamål, användas för medfinansiering av åtgärder inom de regionala tillväxtavtalen.

Inga motioner har väckts på detta område.

Avsättning för kreditgarantier inom regionalpolitiken (33:3)

Propositionen

Anslaget, som tidigare benämndes Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken, disponeras av Riksgäldskontoret. Systemet med kreditgarantier inom regionalpolitiken upphörde den 1 januari 1997 och

ersattes med landsbygdslån. Från anslaget betalas utgifter för att infria statliga garantier enligt ett antal äldre förordningar.

För att de ekonomiska förpliktelser som staten har i form av äldre garantier inom regionalpolitiken skall kunna hanteras i enlighet med garantimodellen från och med budgetåret 2002, föreslår regeringen att riksdagen anvisar anslagsmedel för att täcka de subventioner som uppstår genom att garantitagar- na inte debiteras riskavspeglande avgifter. Riksgäldskontoret har fastställt den totala subventionen inom området till ett engångsbelopp om 11 miljoner kronor. Detta belopp skall föras till Riksgäldskontorets garantireserv, vartefter garantiverksamhetens kostnader kommer att belasta reserven.

Regeringen föreslår att anslaget för år 2002 skall uppgå till 11 miljoner kronor. Eftersom garantiernas kostnader kommer att belasta Riksgäldskon- torets garantireserv i och med att anslagsmedel förts till reserven, kommer det därefter inte att behövas något anslag uppfört på statsbudgeten för detta ändamål.

Inga motioner har väckts på detta område.

Vissa kompletterande uppgifter

Den 1 januari 1998 infördes ett nytt sätt att hantera garantier i staten, den s.k. garantimodellen (prop. 1996/97:1, bet. 1996/97:FiU1 s. 228–231). Garanti- modellen ställer krav på full kostnadstäckning och innebär att risken i varje garantiengagemang eller grupp av engagemang skall beräknas. Utifrån detta bestäms en avgift för garantin som debiteras garantitagaren. Riksdagen kan dock besluta att för ett visst åtagande skall en lägre eller ingen avgift debite- ras. Samtidigt som garantimodellen infördes beslöt riksdagen att de äldre anslagen skall hanteras enligt principerna i garantimodellen. När kostnaden för en subventionerad garanti har fastställts skall anslagsmedel anvisas för att täcka subventionen inom respektive utgiftsområde om inte garantins avgifter kan höjas i motsvarande grad. Regeringen har tidigare aviserat att arbetet med omläggningen av dessa garantier skall vara slutfört senast den 31 december 2001 (prop. 1999/2000:1 finansplan m.m., s. 181).

Transportbidrag (33:4)

Propositionen

Anslaget disponeras av NUTEK. Transportbidraget regleras genom förord- ningen (2000:281) om regionala transportbidrag. De förändringar av trans- portbidrag som riksdagen tidigare beslutat om (prop. 1997/98:62, bet. 1997/98:AU11) godkändes under år 1999 av EG-kommissionen för tillämp- ning från och med år 2000. Anslagsbehovet för år 2002 beräknas av regering- en uppgå till 336 miljoner kronor.

Motionen

Enligt förslag i motion 2001/02:N295 (s) bör zonindelningen för transportbidrag justeras för att det inte skall uppstå svåra oförutsedda konsekvenser för vissa inlandssågverk. Motionärerna anser att Ånge kommun bör överföras till zon 5, när det gäller beräkning av transportbidrag.

Vissa kompletterande uppgifter

Frågan om zonindelning för transportbidrag behandlades av utskottet i betänkande 2000/01:NU2 (s. 41) med anledning av en liknande motion. Utskottet hänvisade då till den regionalpolitiska propositionen.

Avsikten med transportbidraget är att ge viss kompensation för de kostnadsnackdelar som näringslivet i de fyra nordligaste länen har på grund av långa avstånd till marknaden, samt att stimulera till höjd förädlingsgrad i området. Transportbidraget lämnas till utgifter för in- eller uttransport av gods som genomgått eller kommer att genomgå en betydande bearbetning. Endast transporter med yrkesmässig trafik på väg, järnväg eller till sjöss är stödberättigade. Bidrag lämnas med minst 15 % och högst 45 % av fraktkostnaden beroende på transportavstånd och transportbidragszon.

Ånge kommun tillhör idag, liksom grannkommunen Sundsvall, transportbidragszon 2 och gränsar till kommuner tillhörande zon 3 (Bräcke, Berg och Härjedalen). Den 11 maj 2000 utfärdade regeringen en ny förordning om transportbidrag som tillämpas retroaktivt från den 1 januari 2000. Förordningen innefattar bl.a. att för transporter av oförädlade trävaror från orter inom zon 2 och 4 och från produktionsställen som är att hänföra till vissa större sågverk belägna i kustområdena, s.k. bulksågverk (industrisågverk), får transportbidrag lämnas för högst 30 000 m³ per år.

Zonindelningen för transportbidraget granskades av EG-kommissionen år 1999 och ett nytt godkännande av stödformen trädde i kraft från och med år 2000. Godkännandet är giltigt till och med år 2006. En förändring av zonindelningen för transportbidraget skall anmälas till kommissionen för godkännande.

Enligt uppgift från Näringsdepartementet har regeringen för närvarande inte för avsikt att genomföra någon ny översyn av zonindelningen för transportbidrag. Det påpekas emellertid att Institutet för tillväxtpolitiska studier bl.a. har till uppgift att löpande göra en översyn av de olika stödformerna, däribland transportbidraget.

Glesbygdsverket (33:5)*Propositionen*

Det övergripande målet för Glesbygdsverket är att verket främst genom påverkan på olika samhällssektorer skall verka för goda levnadsförhållanden och utvecklingsmöjligheter för glesbygds- och landsbygdsbefolkning med

tyngdpunkten i skogslänens inre delar samt i skärgårdsområdena. Anslaget föreslås av regeringen uppgå till ca 26 miljoner kronor år 2002.

Inga motioner har väckts på detta område.

Vissa kompletterande uppgifter

Glesbygdsvverkets uppgift och framtida roll behandlas av utskottet i det tidigare avsnittet Myndighetsfrågor inom det regionalpolitiska området.

Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006 (33:6)

Propositionen

Anslaget disponeras av länsstyrelserna i Jönköpings, Örebro, Gävleborgs, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län för utbetalningar från Europeiska utvecklingsfonden avseende programperioden 2000–2006. Regionalfonden delfinansierar programmen inom mål 1 och 2 (inklusive inom områden som får bidrag under en övergångsperiod) samt gemenskapsinitiativen Urban och Interreg III.

Att utfallet för år 2000 och utgiftsprognosen för år 2001 är lägre än anslaget beror enligt regeringen på att genomförandet av strukturfondsprogrammen har startat senare än vad som tidigare bedömts.

Anslaget föreslås uppgå till 1 000 miljoner kronor år 2002. Till anslaget finns ett bemyndigande. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002 besluta om åtaganden som innebär utgifter på högst 4 000 miljoner kronor under åren 2003–2008. Syftet är att anpassa anslaget till ett långsiktigt planerande för de beslutande myndigheterna enligt de intentioner som ligger till grund för EG:s fleråriga strukturfondsprogram.

Sverige skall senast den 31 december 2003 inom varje mål – för vart och ett av programmen – bedöma resultaten utifrån ett antal indikatorer. EG-kommissionen fördelar sedan den s.k. resultatreserven, som utgör 4 % av målprogrammets strukturfondsram för Sverige. Regionalfondsramen för programperioden 2000–2006 beräknas till ca 7 700 miljoner kronor exkl. reserv.

Inga motioner har väckts på detta område.

Särskilda regionala utvecklingsprogram (33:7)

Propositionen

Regeringen föreslår att ett nytt anslag inrättas för att genomföra särskilda regionala utvecklingsprogram. Enligt regeringens förslag skall medel från detta anslag användas till utgifter för tidsbegränsade program och engångsinsatser för att främja det lokala näringslivets utveckling genom ökad IT-användning, kluster, turism, entreprenörsutbildning och kommunala lärcen-

rum, samt för att främja kommersiell service. Anslaget föreslås uppgå till 240 miljoner kronor år 2002.

Åtgärderna syftar till att främja den regionala utvecklingen i hela landet, med tyngdpunkt i regionalpolitiskt prioriterade områden. Insatsernas inriktning är främst ökad kunskap och kompetens hos människor och företag, stärkt företagsamhet genom ett utvecklat entreprenörskap samt en god servicenivå i gles- och landsbygd. Vissa insatser riktar sig särskilt till näringslivet i stödområde A. En närmare genomgång av dessa program och engångsinsatser görs av regeringen i den regionalpolitiska propositionen. Där redovisas även de bedömningar som ligger till grund för förslagen.

Motionerna

I Moderata samlingspartiets kommittémotion 2001/02:N350 avvisas regeringens förslag om att anvisa 240 miljoner kronor till det nu aktuella anslaget.

Även Kristdemokraterna avvisar i kommittémotion 2001/02:N372 regeringens förslag.

I kommittémotion 2001/02:N303 (c) föreslås att anslaget skall ökas med 388 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Enligt motionärerna skall detta finansieras dels genom en överföring från anslaget (91:2) Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner (utg.omr. 25), dels genom en överföring från anslaget (37:1) IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m. (utg.omr. 19). (Det sistnämnda anslaget bör enligt motionärerna avvecklas.) En precisering av hur de 388 miljoner kronor som tillförs anslaget bör disponeras lämnas av Centerpartiet i partimotion 2001/02:N27. Enligt vad som anförs i motionen skall 50 miljoner kronor tillföras program för utveckling av landsbygdsturismen, 25 miljoner kronor tillföras program för utveckling av småskalig livsmedelsproduktion, 100 miljoner kronor tillföras program för utveckling av träprodukter, 25 miljoner kronor tillföras program för utveckling av fiske, 78 miljoner kronor tillföras program för utveckling av alternativa bränslen, 20 miljoner kronor tillföras utveckling av kvinnors företagande, 20 miljoner kronor tillföras utveckling av invandrares företagande, 10 miljoner kronor användas för utvecklingscheckar för nyföretagare samt 60 miljoner kronor för lokal utvecklingspeng.

Vissa kompletterande uppgifter

Utskottet behandlar i detta betänkande endast anslaget för de av regeringen förslagna särskilda regionala utvecklingsprogrammen. Programmens syfte och inriktning, som regeringen presenterar i den regionalpolitiska propositionen, samt därav väckta motioner behandlas av utskottet i betänkande 2001/02:NU4.

IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m. (37:1)*Propositionen*

Anslaget inrättades budgetåret 2000 och avser främst att täcka utgifter för det statliga stödet till kommuner och länsstyrelser för anläggande av ortssammanbindande telenät m.m. Inom anslaget beräknas totalt 2 000 miljoner kronor avsättas.

Anslaget föreslås uppgå till 250 miljoner kronor år 2002. Regeringen föreslår vidare att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002 ingå ekonomiska förpliktelser som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter under åren 2003 och 2004 på högst 700 miljoner kronor.

Av det beslut om IT-politiken som riksdagen fattat (prop. 1999/2000:86, bet. 1999/2000:TU9) framgår att stöd skall kunna lämnas till finansiering av utbyggnad av regionala transportnät, som inte kommer till stånd på kommersiella grunder, som en del av ett nationellt IT-infrastrukturprogram. Inriktningen avser huvudsakligen stöd till utbyggnad av IT-infrastruktur i gles- och landsbygd.

Stöden regleras i lagen (2000:1335) om kreditering på skattekonto av stöd till kommuner för anläggande av lokala telenät, i förordningen (2000:1469) om stöd till kommuner för anläggande av lokala telenät, i förordningen (2001:350) om stöd till kommuner för anläggande av ortssammanbindande telenät m.m. och i förordningen (2001:349) om stöd till kommuner för upprätthållande av IT-infrastrukturprogram.

Regeringen har tidigare redovisat för riksdagen att en del av anslaget behöver tas i anspråk för administrativa kostnader innefattande information, kompetensstöd och uppföljning. En del av anslaget behövs därför för sådana kostnader vid berörda myndigheter, kommuner och organisationer. Anslaget skall vidare täcka en del av de administrativa kostnader för verksamhet som Riksskatteverket och Skattemyndigheterna bedriver med stöd av lagen (2000:1380) om skattereduktion för utgifter för vissa anslutningar för tele- och datakommunikation.

Regeringen föreslår under utgiftsområde 22 Kommunikationer en förlängning med ett år till år 2005 för stöden till lokala och ortssammanbindande telenät (prop. 2001/02:1 utg.omr. 22, s. 134). Förlängningen av tidsperioden för dessa stöd innebär inte någon förändring av den beräknade ekonomiska ramen. Skattereduktion och stöd till lokala telenät m.m. finansieras på statsbudgetens inkomstsida.

För budgetåret 2000 uppstod inga utgifter kopplade till det nu aktuella anslaget eftersom förordningarna trädde i kraft först år 2001. Anslagssparandet vid utgången av år 2000 uppgick därför till 400 miljoner kronor. Detta anslagssparande har, tillsammans med innevarande års anslag, fördelats ut till länsstyrelser och regionala självstyrelseorgan. Enligt regeringens prognos kommer kommunerna inte att hinna utnyttja de hittills avsatta medlen under år 2001. Ett anslagssparande uppstår därför även innevarande år.

Motionerna

Folkpartiet framför i partimotion 2001/02:Fi294 och i kommittémotion 2001/02:N262 att regeringens nu berörda förslag om anslag på 250 miljoner kronor för anslaget IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m. bör avvisas av riksdagen. Motionärerna framhåller att det i första hand är näringslivet som skall engagera sig i utbyggnaden av IT-nät. Kostnaden för de regionala transportnäten bör således inte belasta staten.

Också i kommittémotion 2001/02:N372 (kd) föreslås att regeringens förslag skall avslås. Motionärerna avstyrker även regeringens begäran om att ingå åtaganden, som inklusive tidigare åtaganden, innebär utgifter på högst 700 miljoner kronor under åren 2003 och 2004.

Som tidigare beskrivits avvisas det nu behandlade förslaget om anslag även i kommittémotion 2001/02:N303 (c). Enligt motionärerna bör som nämnts en del av detta anslag i stället överföras till anslaget (33:7) Särskilda regionala utvecklingsprogram.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ansluter sig till de av regeringen framlagda förslagen till anslag i budgetpropositionen.

I motionerna 2001/02:Fi294 (fp), 2001/02:N27 (c), 2001/02:N262 (fp), 2001/02:N303 (c), 2001/02:N350 (m) och 2001/02:N372 (kd) förordas andra belopp än regeringen föreslagit för olika anslag inom utgiftsområdet. Motionsyrkandena innebär att Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet förordar en lägre ram än den som regeringen föreslagit, medan Centerpartiet förordar en högre ram än regeringsförslaget. Näringsutskottet har i ett yttrande – i form av ett protokollsutdrag – till finansutskottet tillstyrkt regeringens förslag till ram för utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling. Riksdagen har nyligen bifallit regeringens förslag till ram för utgiftsområdet (bet. 2001/02:FiU1). Därmed utgår utskottet i det följande från den fastställda ramen.

Som framgår av det ovan nämnda protokollsutdraget tillstyrkte företrädarna i näringsutskottet för Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet förslagen i respektive partimotion. Av särskilda yttranden till detta betänkande framgår att företrädarna för de nyssnämnda partierna samt för Centerpartiet vidhåller sina förslag till ramar för olika utgiftsområden.

Beträffande bemyndigandesystemet inom anslaget (33:1) Allmänna regionalpolitiska åtgärder konstaterar utskottet att regeringen vidtagit åtgärder i enlighet med de tidigare berörda rekommendationer som Ekonomistyrningsverket framlade vid sin granskning av bemyndigandesystemet. De maximibelopp för utbetalningar som anges i regleringsbrev till myndigheterna menar utskottet väsentligt motverkar eventuella problem med obalanser mellan anslag och bemyndiganden. Utskottet finner således inte att yrkandet i motion 2001/02:N372 (kd) bör få riksdagens stöd.

En förändring av zonindelningen för transportbidrag skall anmälas till EG-kommissionen för godkännande. Kommissionen godkände relativt nyligen de nuvarande reglerna för transportbidraget. Utskottet utgår vidare från att den myndighet som har till uppgift att bevaka transportbidraget nogsamt följer utvecklingen och markerar om behov av eventuella förändringar uppstår. Motionsyrkandet i motion 2001/02:N295 (s) bör därför inte föranleda någon åtgärd.

I motion 2001/02:N335 (c) påpekas att det behövs ett statligt tilläggsanslag för regionala utvecklingsinsatser till Gotlands län. Utskottet håller före att det även fortsättningsvis bör vara en uppgift för regeringen att fördela anslaget mellan länen. Det bör liksom hittills vara de regionala problemens svårighetsgrad som utgör den huvudsakliga fördelningsnyckeln med särskilt beaktande av medfinansieringsbehovet av åtgärder inom strukturfondsprogrammen.

Med det anförda tillstyrker utskottet de av regeringen föreslagna anslagen för budgetåret 2002 inom utgiftsområde 19 (se bilaga 3). Likaså tillstyrks de övriga här berörda förslagen till riksdagsbeslut som framlagts i budgetpropositionen. Samtliga aktuella motionsyrkanden avstyrks därmed.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. EG:s framtida regionalpolitik (punkt 2)

av Barbro Andersson Öhrn (s), Reynoldh Furustrand (s), Sylvia Lindgren (s), Lennart Beijer (v), Nils-Göran Holmqvist (s), Marie Granlund (s), Karl Gustav Abramsson (s) och Lennart Värmbö (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K426 yrkande 22, 2001/02:U301 yrkande 39, 2001/02:U303 yrkandena 8 och 9, 2001/02: N25 yrkande 14 och 2001/02:N262 yrkande 18.

Ställningstagande

Riksdagen har vid flertal tillfällen uttalat att integrationen av länderna i Central- och Östeuropa med europeiska politiska och ekonomiska strukturer är ett övergripande mål för unionens medlemsländer. Sverige stöder dessutom aktivt EU:s östutvidgning. I samband med behandlingen våren 2001 av en proposition om Sveriges utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa (prop. 2000/01:119) underströk utrikesutskottet (bet. 2000/01:UU9) vikten av att de länder som inte nu är aktuella för EU-medlemskap så långt som möjligt engageras i ett omfattande och nära samarbete med EU och med unionens medlemsländer.

I parti- och kommittémotioner från Moderata samlingspartiet (2001/02:U303 och 2001/02:N25), Kristdemokraterna (2001/02:K426) och Folkpartiet (2001/02:U301 och 2001/02:N262) framhålls bl.a. behovet av att reformera EG:s struktur- och regionalpolitik. Motionärerna begär tillkännagivanden om att reformer av EG:s struktur- och regionalpolitik skall ske i enlighet med den inriktning som anges i motionerna.

Enligt vår mening står det klart att det framöver kommer att krävas reformer av EG:s struktur- och regionalpolitik. Behovet av en ökad effektivitet när det gäller användningen av strukturfondsmedlen är en drivkraft i detta sammanhang. En annan drivkraft är självfallet den planerade utvidgningen av unionen. I det sistnämnda ligger inte minst att beakta den stora ökningen av sociala, ekonomiska och regionala skillnader som följer av utvidgningen. EG-kommissionens andra sammanhållningsrapport, som tidigare refererats till, visar tydligt att avstånden mellan de svagaste och de rikaste regionerna kommer att fördubblas genom utvidgningen. Dessa problem måste nogsamt beak-

tas. Beslutsfattandet måste dessutom präglas av långtgående decentralisering, vilket bl.a. innefattar att ett underifrånperspektiv i högre utsträckning bör anläggas.

När det gäller utformningen av den framtida sammanhållningspolitiken anser vi att det är viktigt att en bred och öppen diskussion förs om utformningen av gemenskapens struktur- och regionalpolitik. Dialogen måste föras på flera plan. I detta sammanhang vill vi även understryka vikten av regional förankring i denna dialog. Den ovan nämnda sammanhållningsrapporten som kommissionen framlagt anser vi utgör en bra grund för den fortsatta diskussionen om den framtida struktur- och regionalpolitiken. Rapporten spänner över ett brett område och belyser ett antal relevanta effekter av den planerade utvidgningen. Vi vill emellertid inte föregripa denna dialog och menar att det i nuläget är för tidigt att i detalj ta ställning till hur den framtida politiken bör utformas.

Med hänvisning till vad som anförts föreslår vi att riksdagen avslår de här aktuella motionerna 2001/02:K426 (kd), 2001/02:U301 (fp), 2001/02: U303 (m), 2001/02:N25 (m) och 2001/02:N262 (fp) i berörda delar.

2. Avskaffande av småföretagsstöd (punkt 5)

av Åke Sandström (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:N27 yrkande 26 och avslår proposition 2001/02:4 punkt 1.8.

Ställningstagande

För att fler företagare och företag skall kunna utvecklas är det viktigt att samhället ger långsiktiga förutsättningar för detta. Grunden för företagarens villkor bör vara långsiktighet, överblickbarhet, flexibilitet och trygghet.

Regeringen föreslår i den regionalpolitiska propositionen att småföretagsstödet skall avvecklas. Som motiv till denna avveckling anger regeringen sin principiella inställning att företagsstöd, i form av selektiva bidrag, främst skall användas i de områden som har de största geografiska lägesnackdelarna och att denna stödform främst använts i tätorter utanför nationella stödområden.

Motiven till regeringens förslag är inte tillfredsställande. Snarare visar det enligt min uppfattning på regeringens inställning till företagande i stort. Det faktum att småföretagsstöd endast används i begränsad omfattning och att det även begagnas utanför de nationella stödområdena visar att risken för att stödformen skall snedvrider konkurrensen är marginell. Att företag utanför de nationella stödområdena efter sedvanlig prövning beviljats detta stöd anser jag visar att det även utanför dessa stödområden kan vara svårt för företag att

uppbringa nödvändigt kapital för investeringar. Jag menar att detta är ett belägg för att småföretagsstödet inte bör avvecklas i detta sammanhang.

Riksdagen bör därför besluta att avslå regeringens förslag om att avveckla småföretagsstödet. Därmed blir motion 2001/02:N27 (c) tillgodosedd i berörd del och tillstyrks.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling (punkt 7)

av Per Westerberg, Karin Falkmer, Ola Karlsson och Ola Sundell (alla m).

Den 21 november 2001 beslöt riksdagens majoritet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister att fastställa ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och en beräkning av statens inkomster avseende år 2002. Samtidigt beslutades om preliminära utgiftstak för åren 2003 och 2004.

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Ett övergripande mål för den ekonomiska politiken bör vara en sänkt utgiftskvot. För detta krävs såväl en moderniserad arbetsmarknad och avregleringar som sänkta skatter och lägre offentliga utgifter.

Våra förslag syftar också till att skapa förutsättningar för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. Vi vill satsa på en utbildning som ger alla större möjligheter till ett rikare liv. Genom en större enskild sektor och ett starkare civilt samhälle kan både företag och människor växa. Ännu fler kan komma in på den ordinarie arbetsmarknaden. Den sociala tryggheten ökar också i andra bemärkelser genom att hushållen får en större ekonomisk självständighet. Friheten att välja bidrar till mångfald, en bättre kvalitet och en större trygghet. De enskilda människorna får ett större inflytande över sina liv.

Vi har föreslagit en långtgående växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt värnar vi de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som har små eller inga möjligheter att påverka sin egen situation. Vi slår också fast att det allmänna skall tillföras resurser för att på ett tillfredsställande sätt kunna genomföra de uppgifter som måste vara gemensamma. Avsevärda resurser tillförs till exempel för att bryta den ökade sjukfrånvaron och de ökande förtidspensioneringarna.

Vårt budgetalternativ – med våra förslag till utgiftstak, anslagsfördelning och skatteförändringar – bör ses som en helhet där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra. När riksdagens majoritet nu genom riksdagsbeslutet om ramar för de olika utgiftsområdena valt en annan inriktning av politiken, deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling.

Den anslagsfördelning inom utgiftsområdet som vi förespråkar redovisas i motionerna 2001/02:N350 (m) och 2001/02:Fi291 (m) samt framgår av bilaga 3. Våra principiella ståndpunkter framgår även av våra reservationer i näringsutskottets betänkande 2001/02:NU4 i samband med utskottets beredning av regeringens regionalpolitiska proposition. Vår uppfattning om vissa grunddrag beträffande inriktningen av regionalpolitiken framgår dessutom av en fyrpartireservation (m, kd, c, fp) i ovan nämnda betänkande.

För budgetåret 2002 förordar vi att anslaget (33:1) Allmänna regionalpolitiska åtgärder minskas med 450 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Den regionalpolitiska utredningen (SOU 2000:87) har visat på företagsstödens negativa effekter, och då särskilt de selektiva stödformernas, samt att de hanteras på ett sådant sätt att de bidrar till en konservering och därmed utgör ett hinder för utveckling. Vidare visade utredningen tydligt att företagsstöd aldrig kan ersätta entreprenörskap, företagande och dynamik. I enlighet med dessa slutsatser vill vi minska de selektiva stödformerna och ersätta dem med generella åtgärder, som förbättrar förutsättningarna i regionerna.

Vi anser inte heller att det förslag om särskilda regionala utvecklingsprogram som regeringen och dess stödpartier framlagt kommer att leda till förbättrade villkor i regionerna och därigenom bidra till en ökad tillväxt. Därför menar vi att riksdagen borde avvisa förslaget om 240 miljoner kronor till anslaget (33:7) Särskilda regionala utvecklingsprogram.

Såväl budgetpropositionen som den regionalpolitiska propositionen visar att regeringen håller fast vid en föråldrad och kontraproduktiv politik. Det är vår uppfattning att regionalpolitiken i stället bör inriktas mot att skapa förutsättningar för olika regioners och människors möjligheter till utveckling. Genom att bl.a. förbättra och bygga ut vägnätet, skapa en utbyggd IT-infrastruktur, sänka drivmedelsskatter och i övrigt förbättra villkoren för företagande vill vi lägga grunden för tillväxt i hela Sverige.

2. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling (punkt 7)

av Göran Hägglund och Harald Bergström (båda kd).

Kristdemokraterna har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken än den regeringen och dess stödpartier föreslår.

Kristdemokraternas budgetalternativ tar sikte på att långsiktigt förbättra Sveriges tillväxtförutsättningar genom strukturella reformer och strategiska skattesänkningar på arbete och sparande. Därigenom skapas förutsättningar för att sysselsättningen skall kunna öka i en sådan utsträckning att välfärden tryggas för alla.

Det handlar bland annat om arbetsmarknaden, som måste göras mer flexibel och där den kraftigt ökande sjukfrånvaron måste mötas med en förbättrad arbetsmiljö och rehabilitering. Det handlar om skatterna på arbete och företagande som måste sänkas och på sikt anpassas till omvärldens betydligt lägre skattetryck. Det handlar om det svenska konkurrenstrycket som måste förbättra-

ras. Vidare måste den offentliga sektorn förnyas för att bättre möta konsumenternas/brukarnas behov och bättre tillvarata personalens kompetens och idéer. Dessutom måste valfriheten inom familjepolitiken öka, rättsväsendet återupprättas, pensionärernas ekonomiska situation stärkas, och infrastrukturen förbättras.

Målet med våra reformer på dessa områden är att skapa förutsättningar för en uthålligt hög tillväxt, där sysselsättningen kan öka utan att inflationen tar fart, där den enskildes valfrihet, personliga ansvar och välfärd kan öka utan politisk detaljstyrning, där den offentliga sektorn kan vitaliseras och möta ökande behov utan att jagas av krympande skattebaser, och där statens finanser inte kollapsar vid nästa lågkonjunktur.

Riksdagens majoritet – bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister – har nu genom beslut om ramar för de olika utgiftsområdena ställt sig bakom en annan inriktning av politiken i det första rambeslutet om statsbudgeten. Därför redovisar vi i detta särskilda yttrande (i stället för i en reservation) den del av vår politik som rör utgiftsområde 19 och som vi skulle ha yrkat bifall till om vårt förslag till ramar hade vunnit riksdagens bifall i första beslutsomgången.

Regionalpolitikens främsta uppgift är enligt vår mening att bidra till utvecklingen av livskraftiga regioner i hela landet. Målet för den politik vi förordar är att hela Sverige skall leva och att varje kommun skall vara ett fungerande samhälle, där människor kan få sina grundläggande behov av arbete och service tillgodosedda.

I Kristdemokraternas partimotion 2001/02:Fi292 och kommittémotion 2001/02:N372 redovisas vår syn på de regionalpolitiska anslagen. Vår uppfattning om hur regionalpolitiken skall utformas framgår även av de reservationer i näringsutskottets betänkande 2001/02:NU4 vi gjort i samband med utskottets behandling av regeringens regionalpolitiska proposition. Vår uppfattning om vissa grunddrag beträffande inriktningen av regionalpolitiken framgår dessutom av en fyrtiandareservation (m, kd, c, fp) i ovan nämnda betänkande.

Våra förslag innebär att ramen för utgiftsområde 19 skulle minskas med 790 miljoner kronor jämfört med det förslag som presenteras i budgetpropositionen. Som bl.a. den regionalpolitiska utredningen visat kan de traditionella regionalpolitiska medlen minskas. Vår uppfattning är att anslaget (33:1) Allmänna regionalpolitiska åtgärder borde minskas med 300 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Därtill vill vi framhålla att dagens bemyndigandesystem för anslaget 33:1 inte fungerar tillfredsställande. Vi anser att det nuvarande bemyndigandesystemet utgör en fara då det i längden kan leda till en likviditetsbrist. De över åren växande åtagandena kan på sikt leda till en skuld som i slutändan innebär att enskilda projektägare inte kan erhålla medel för att fullfölja projekten. Vi anser inte att de åtgärder som regeringen vidtagit löser dessa problem. Därför menar vi att bemyndigandet bör begränsas och har därför föreslagit att bemyndigandet skall uppgå till maximalt

3 000 miljoner kronor. Dessutom måste bemyndigandesystemet revideras så att differensen mellan tilldelade anslag och bemyndiganderamen minskar.

Vidare anser vi att regeringens förslag i den regionalpolitiska propositionen om olika regionalpolitiska utvecklingsprogram och det därav avhängiga anslaget (33:7) Särskilda regionala utvecklingsprogram inte ligger i linje med den politik vi vill föra. Därför har vi som åsikt att riksdagen borde avvisa förslaget om 240 miljoner kronor till anslaget Särskilda regionala utvecklingsprogram.

Vi har även avvisat det av regeringen förslagna anslaget (37:1) IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m. Liksom tidigare är det vår uppfattning att utbyggnaden av IT-infrastruktur i största möjliga utsträckning skall ske på marknadsmässiga grunder och därför bör skötas av näringslivet.

3. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling (punkt 7)

av Åke Sandström (c).

Centerpartiets förslag till ram för utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling för år 2002, vilken var 138 miljoner kronor högre än Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets förslag, har avslagits av riksdagen i budgetprocessens första steg. Då Centerpartiets budgetförslag är en helhet är det i detta andra steg inte meningsfullt att delta i beslut avseende fördelning och storlek av olika anslag inom ramen. Jag väljer således att inte delta i utskottets beslut avseende moment 7 om anslag m.m. inom utgiftsområde 19 för budgetåret 2002.

Centerpartiet har redovisat sin syn på de regionalpolitiska anslagen i partimotion 2001/02:Fi293 och i kommittémotion 2001/02:N303. Inriktningen på den regionalpolitik Centerpartiet vill föra framgår även av partimotion 2001/02:N27.

Vi förordar en annan lösning och en annan finansiering än den regeringen föreslagit. Det innebär bl.a. att Centerpartiet anser att det av regeringen föreslagna anslaget (37:1) IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m. borde avslås av riksdagen.

Jämfört med regeringens förslag till anslaget (33:7) Särskilda regionala utvecklingsprogram vill Centerpartiet göra ytterligare satsningar på olika regionala utvecklingsinsatser. Vi anser därför att ytterligare 388 miljoner kronor borde tillföras detta anslag för att användas till att stödja den regionala utvecklingen i form av olika programinsatser. De resurser vi vill tillföra skulle användas till program för utveckling inom bl.a. landsbygdsturism, småskalig livsmedelsproduktion, träprodukter, fiske och alternativa bränslen. Därtill borde resurserna användas för att utveckla kvinnors respektive invandrades företagande. Vi vill också införa utvecklingscheckar för nyföretagare samt en lokal utvecklingspeng som även detta skulle finansieras via ovan nämnda anslag.

Vår principiella uppfattning om hur regionalpolitiken skall utformas redovisas i reservationer (c) som finns i näringsutskottets betänkande 2001/02:

NU4. Centerpartiets uppfattning om vissa grunddrag beträffande inriktningen av regionalpolitiken framgår dessutom av en fyrpartireservation (m, kd, c, fp) i ovan nämnda betänkande.

4. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling (punkt 7)

av Yvonne Ångström (fp).

Folkpartiets förslag till ram för utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling för år 2002, vilken var 750 miljoner kronor lägre än Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets förslag, har avslagits av riksdagen i budgetprocessens första steg. Då Folkpartiets budgetförslag är en helhet är det i detta andra steg inte meningsfullt att delta i beslut avseende fördelning och storlek av olika anslag inom ramen. Jag väljer således att inte delta i utskottets beslut avseende moment 7 om anslag m.m. inom utgiftsområde 19 för budgetåret 2002.

Folkpartiets regionalpolitik genomsyras av ett underifrånperspektiv och tar sin utgångspunkt i den enskilde individen. I partimotion 2001/02:Fi294 (fp) och kommittémotion 2001/02:N262 (fp) redovisas Folkpartiets syn på de regionalpolitiska anslagen. Som bl.a. den regionalpolitiska utredningen (SOU 2000:87) visat kan de traditionella regionalpolitiska medlen reduceras. De selektiva stödformerna inom regionalpolitiken bör enligt vår uppfattning minskas för att på sikt avvecklas. För år 2002 anser Folkpartiet därför att anslaget (33:1) Allmänna regionalpolitiska åtgärder borde minskas med 500 miljoner kronor i förhållande till vad regeringen föreslår i budgetpropositionen. Vidare anser vi att kostnaden för de regionala transportnäten inte borde belasta staten. Kostnadsansvaret för denna uppbyggnad bör i första hand ligga på näringslivet. Därför avvisar vi det av regeringen förslagna anslaget (37:1) IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.

Vår principiella uppfattning om hur regionalpolitiken skall utformas framgår även av reservationer (fp) som finns i näringsutskottets betänkande 2001/02:NU4. Folkpartiets uppfattning om vissa grunddrag beträffande inriktningen av regionalpolitiken framgår dessutom av en fyrpartireservation (m, kd, c, fp) i ovan nämnda betänkande.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2001/02:1 (utgiftsområde 19)

Regeringen föreslår

1. att riksdagen antar förslaget till lag om upphävande av lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter,
2. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002, ifråga om ram-anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder, göra ekonomiska åtaganden som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 3 200 000 000 kronor under åren 2003–2010 (avsnitt 4.9.1),
3. att riksdagen godkänner regeringens förslag om användningen av anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder (avsnitt 4.9.1),
4. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002, ifråga om ram-anslaget 33:6 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006, göra ekonomiska åtaganden som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 4 000 000 000 kronor under åren 2003–2008 (avsnitt 4.9.6),
5. att riksdagen godkänner regeringens förslag om användningen av anslaget 33:7 Särskilda regionala utvecklingsprogram (avsnitt 4.9.7),
6. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002, ifråga om ram-anslaget 37:1 IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m., göra ekonomiska åtaganden som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 700 000 000 kronor under åren 2003 och 2004 (avsnitt 5.1),
7. att riksdagen för budgetåret 2002 anvisar anslagen under utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling enligt uppställning i bilaga 3.

Proposition 2001/02:4

Regeringen föreslår

- 1.7 att riksdagen godkänner regeringens förslag om avskaffande av stödformen lån till privata regionala investmentbolag (avsnitt 9.4.5.2),
- 1.8 att riksdagen godkänner regeringens förslag om avskaffande av stödformen småföretagsstöd (avsnitt 9.4.5.3).

Riksdagens revisorers förslag 2001/02:RR4

Riksdagens revisorer föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad revisorerna anført i avsnitt 2.1 och avsnitt 2.2 om inriktningen av den av regeringen aviserade översynen av Glesbygdsverket.

Motioner med anledning av proposition 2001/02:4

2001/02:N25 av Per Westerberg m.fl. (m):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om EU:s regionalpolitik.

2001/02:N27 av Agne Hansson m.fl. (c):

26. Riksdagen beslutar avslå regeringens förslag om att avveckla småföretagsstödet.
46. Riksdagen beslutar fördela anslaget 33:7 Särskilda regionala utvecklingsprogram i enlighet med vad i motionen anføres.

Motioner från allmänna motionstiden

2001/02:K426 av Alf Svensson m.fl. (kd):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att verka för en genomgripande reform av EU:s regionalpolitik.

2001/02:Fi294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

20. (delvis) Riksdagen anvisar för budgetåret 2002 anslagen under utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling enligt uppställningen i bilaga 2 i motionen.

2001/02:U301 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att reformera EU:s regionalpolitik.

2001/02:U303 av Bo Lundgren m.fl. (m):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av att reformera EU:s regionalpolitik.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om stöd till regionalt samarbete.

2001/02:N223 av Gunnar Axén m.fl. (m):

1. Riksdagen beslutar att lägga ned Glesbygdsverket.

2001/02:N230 av Sven Brus och Rosita Rungrund (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Vägverkets och Glesbygdsverkets samlade ansvar för att utarbeta förslag om enhetliga regler för färjetrafiken.

2001/02:N262 av Yvonne Ångström m.fl. (fp):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stödområdena.
20. Riksdagen beslutar med ändring i förhållande till regeringens förslag vad gäller anslagen under utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling enligt uppställning i motionen.

2001/02:N277 av Patrik Norinder (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om integrering av Glesbygdsverket till NUTEK.

2001/02:N290 av Per-Olof Svensson och Raimo Pärssinen (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regelverk för statliga bidrag och EU-bidrag.

2001/02:N295 av Hans Stenberg och Susanne Eberstein (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om transportbidrag.

2001/02:N297 av Kerstin Kristiansson Karlstedt och Göran Norlander (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s strukturfonder.

2001/02:N303 av Åke Sandström m.fl. (c):

Riksdagen anvisar med ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling enligt tabell i motionen.

2001/02:N325 av Runar Patriksson och Elver Jonsson (fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av en glesbygdsombudsman.

2001/02:N335 av Åsa Torstensson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Gotlands kommun bör erhålla extra medel till regionala utvecklingsinsatser.

2001/02:N348 av Berit Andnor och Rune Berglund (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förtidsbetalningar till EU-projekt.

2001/02:N350 av Per Westerberg m.fl. (m):

1. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 19 anslag 33:1 Regionalpolitiska åtgärder för år 2002 1 189 950 000 kr.
2. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 19 anslag 33:7 Särskilda regionala utvecklingsprogram 0 kr för budgetåret 2002.

2001/02:N357 av Lena Ek (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning av nuvarande geografiska statistikområden, s.k. NUTS II-områden, i syfte att skapa mer funktionella indelningar.

2001/02:N372 av Harald Bergström m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bemyndigandesystemet.
3. Riksdagen avslår regeringens förslag om nytt anslag 33:7 Särskilda regionala utvecklingsprogram.
4. Riksdagen avslår regeringens förslag om anslag 37:1 IT-infrastruktur: regionala transportnät.
10. Riksdagen beslutar att för budgetåret 2002 anvisa anslagen under utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling, med förändringar i förhållande till regeringens förslag, enligt uppställning i motionen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om upphävande av lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter

Härigenom föreskrivs att lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter skall upphöra att gälla vid utgången av 2001.

Den upphävda lagen gäller dock fortfarande i fråga om avgifter som hänför sig till tid före den 1 januari 2002.

BILAGA 3**Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2002 inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling**

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning. Företrädarna för (m), (kd), (c) och (fp) har avstått från att delta i beslutet om anslag (se särskilda yttranden 1–4)

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag	An- slagstyp	Regeringens förslag	(m)	(kd)	(c)	(fp)
33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	(ram.)	1 639 950	– 450 000	– 300 000		– 500 000
33:2 Landsbygdslån	(ram.)	60 000				
33:3 Avsättning för kreditgarantier inom regionalpoliti- ken	(ram.)	11 000				
33:4 Transportbidrag	(ram.)	336 000				
33:5 Glesbygdsverket	(ram.)	26 175				
33:6 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006	(ram.)	1 000 000				
33:7 Särskilda regionala utvecklingsprogram	(res.)	240 000	– 240 000	– 240 000	+ 388 000	
37:1 IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.	(ram.)	250 000		– 250 000	– 250 000	– 250 000
Summa		3 563 125	– 690 000	– 790 000	+ 138 000	– 750 000